

SLOVENKA

GLASILO SLOVENSKEGA ŽENSTVA

101 101 101 101 101 101 101 101 101 101 101 101 UREJUJE

IVANKA ANŽIČ-KLEMENČIČ 101 101 101

101 IZHAJA V TRSTU VSAKEGA 25. V MESECU.

STANE ZA VSE LETO 6 K.; ZA POL IN ČETR

LETA RAZMERNO. 101 101 101 101 101 101 101 101 101

101 UREDNIŠTVO IN UPRAVNIŠTVO: TRST, ULICA

MOLINO PICCOLO 3. II. 101 101 101 101 101 101 101 101

LETNIK VI. 101 101 101 101 101 101 ŠTEVILKA I.

101 101 V TRSTU 25. JANUARJA 1902. 101 101

VSEBINA. UČITELJICA NA DEŽELI. X. — NA OBALI. UTVA. TRST. — BODI BLAGOSLOVLJENA! SIENKIEWICZ-MARJAN. — DEKLIŠKI LICEJI. J. FERFOLJA. PRAGA. — SLIKA. Ž. L. MOZIRSKI. — ŽENSKE V JAVNEM DRUŽABNEM ŽIVLJENJU. SAVA. — PESEM. UTVA. TRST. — NEKOLIKO AFORIZMOV ŽEN. PREVEL J. FERFOLJA. PRAGA. — KO S SANJAMI SVITLIMI... FRAN ŽGUR. PODDRAGA. — ŽENSKO ČASOPISJE NA ČEŠKEM. J. FERFOLJA. PRAGA. — KAJ GLEDAŠ ME TAKO HLADNO? FRAN ŽGUR. PODDRAGA. — SOCIALNI TEMELJI NRAVSTVA. BERTA PAPPENHEIM. PREVELA LEDA. — MAGDALENA. J. S. MACHAR. Ž DOVOLJENJEM PESNIKOVIM PREVEL ANT. DERMOTA. PRAGA. — NOVE KNJIGE. — BELEŽKE. — PRO DOMO! — CENJENIM NAROČNICAM IN NAROČNIKOM! — POJASNILO. 101

V TRSTU 1902. IZDAJE IN TISKA TISKARNA »EDINOST«. ODG. UREDNICA
IVANKA ANŽIČ-KLEMENČIČ. 101 101 101 101 101 101 101 101

Vse je preplavljeno

s hvaljenimi zdravili proti pljučnim in vratnim boleznim, toda nad »Pectora« ni boljšega zdravila. Velikanski vspehi pri obolelih na pljučah, vratu in posebno dihalnih organih dokazujejo sledeča pisma. (Izvirniki so vsakomur na razpolago.)

Gospa **justičnega svetnika M. B. v W.** Prosim Vas s tem, da mi pošljete s povzjetjem 5 zavitkov »Pectora«. Delovanje vedno dobro.

Gospod **F. S. v D.** Za vsaki slučaj pošljite mi 20 zavitkov Vašega čaja. Že po uporabi 3. zavitka sem opazil z največim začudenjem izvrstno delovanje in bodite prav prijazno priporočeni.

Gosp. **pastor A. S. v B.** Z velikim veseljem Vam naznanjam, da je Vaš čaj pri neki 30-letni ženski, ki je bila nad 3 leta bolna na pljučah, kaj izvrstno deloval. Ona Vas ne more prehvaliti. Pošljite na moj naslov zopet po povzjetju za nekega starejšega gospoda 5 zavitkov z natančnim navodilom.

Ch. N. djakonica v B. Prosim Vas, pošljite mi takoj 3. pošiljatev »Pectore«. Mladi deklici se zdravje vidno vrača ter bi le želela se korenito ozdraviti. Radi tega pošljite jej v tretjič. Ona sicer pravi, da ne bi bilo treba. Bog nam je podelil s »Pectora« velik dar.

Da se vdobi pristni »Pectora«, naroča naj se ga v **lekarni „Diana“ v Budimpešti, Karoly körut 5**, katera ga razpošilja v zavitkih po 2 kroni.

Odlikovan na razstavah:

Dunaj 1873, Lizbona 1873, Marzelj 1874, Pariz 1875, Pariz 1876, St. Jago (južna Amerika) 1876, Pariz 1878, Stolni Biograd 1879, Trst 1882, Budimpešta 1885, na higien. razstavi v Nici 1890, 1. in II. mednarodni farmac. razstaviv Pragi 1896.

Hafnerov prašek za zobe

„**odontosmegma**“

Cena škatljici 1 gld. - 2 kroni.

V Ljubljani ga imajo: **LEKARNA KARINGER** in **OBRESA**. Glavno skladišče. **I. HAFNER**, zobar - v Zagrebu, Hlica št. 27. 2-12

L. 1893. in 1894. odlikovan na razstavah: Vel. Holešov, Mezirič, Prerov, Prostejov, Tišnov, Humpolec.

Češko-krščanska specijalna tvornica platna
Svoji k svojim!

VILJELM V. VEJMAN

izdeluje laneno, bombažno in damastno blago
v Prostejovu na Moravskem

priporoča **lastne ročne tkalske izdelke** najboljše vrste za umerjeno ceno, n. pr.: popolnoma laneno domače in beljeno platno vsake širine in finosti, platno za rjuhe (plachte) do 200 cm, damaste: gradlje, namizne prte, obrisače, servijte bele in barvane za 6, 12 in 24 oseb, otirača, kanafase lanene in bombažne, žepne rute, angin za pernice (blazine), oksford, krizet, zeфир za obleke, ki se dajo prati, in sotiš za gospodinjstvo obleko itd. primerne darove in potrebščine za gospodinjstvo.

2-12

☛ **Lastno izdelovanje.** ☚

Kot strokovnjak in izdelovalec zamorem poslužiti najbolje.

☉ ☉ *Uzorcei in cenik na zahtevanje franško.* ☉ ☉

Opreme za neveste od 100—4000 K vedno pri rokah
Dopisovanje v slov., hrvatskem, češkem in nem. jeziku.

Posiževanje hitro, neprimerno blago sprejemam nazaj.

Popolne priprave za gostilnice, kavarne in pranošišča.

SAUNIG & DEKLEVA

GORICA - ulica Municipio 1. - GORICA

(Mehanična delavnica v Nunski ulici št. 16.)

imata v zalogi na dobroti in trpežnosti neprekosljive šivalne stroje „**PFAFF**“, kakor tudi raznovrstne druge stroje za šivilje, krojače, čevljarje, sedlarje in stroje za umetno vezanje (Strickerei); nadalje velik izbor dvokoles iz prvih avstrijskih in inozemskih tovarn in sicer od 90 gld. naprej.

☞ **Vsaka konkurenca nemogoča!**

Se topla priporočata z odličnim spotovanjem udana

2-12

Saunig & Dekleva.

UREDILA IVANKA KLEMENČIČ.

SLOVENKA.

GLASILO SLOVENSKEGA
ŽENSTVA. • MESEČNIK.

== VI. LETNIK. ==

== V TRSTU 1902. ==
IZDALA IN TISKALA TISKARNA
„EDINOST“.

P. n. naročnike

prosimo oproščenja, ker se je list zopet zakasnil. Uredništvo je priredilo nalašč zopet dvojnat zvezek (XI. in XII. številko), da bi zamoglo priti z izdavanjem v red pred novim letom, a tiskarna, vsled tehničnih ovir in obilih nujnih naročil ob koncu leta, ni mogla dela pravočasno dovršiti.

Komur manjka kakšna številka zadnjih 2 letnikov, naj jo reklamira s poštne prostim listom, na katerega zapiše: Reklamacija.

Vse one cenjene naročnike, ki so nam še kaj na dolgu za lamsko ali prejšnja leta, prosimo uljudno, da nam poravnajo našo tirjatev čim prej, da zamoremo urediti svoje račune.

Z odličnim spoštovanjem,

UPRAVNIŠTVO.

Vsebinska „Slovenke“. Leto VI.

Cankar Ivan.

Domov. Črtica, str. 68. Judežev pozdrav. Črtica, str. 100.

Dermota Ant. — Machar.

Magdalena. Str. 17, 48, 84, 142, 167, 192, 231, 261, 293. Magdalena, književna vest, str. 27, 57, 90, 118.

Doljan F. J.

Inserat. Črtica, str. 131. Po ptuji krivdi. Črtica, str. 159, 183. Morilka. Črtica, str. 217. Izvedenca. Črtica, str. 273. Anica. Črtica, str. 285. Pravca. Črtica, str. 291.

Edvič — Puškin.

Boris Godunov. Drama, str. 72, 107, 150, 173, 201, 220, 268, 311.

Fedorov V. S.

Iz onemelih dob. Pesmi, str. 102. Fantazije iz ljutomerskih gor. Ciklus pesmi, str. 166, 192, 217, 260.

Ferfolja J.

Dekliški liceji. Članek, str. 6. Nekoliko aforizem žen. Prevod, str. 11. Žensko časopisje na Češkem. Članek, str. 13. Jože Plečnik. Članek, str. 41. Najdenišnice na Ruskem. Članek, str. 44. O celibatu učiteljic. Članek, str. 97.

Dr. Glaser Karol.

Dr. Vinko Šercl, slovanski glotolog. Življenjepis, str. 283.

Homo novus.

Žensko vprašanje in naši narodni stranki. Članek, str. 54.

Dr. I. F.

Jambrišak Marija: Znamenite žene u povjesti i pričama. Ocena, str. 93. Knjige Matice hrvatske. Ocena, str. 124.

K. F.

Mučenica na kraljevskem prestolu. Članek, str. 46. Maksim Gorkij. Prevod, str. 76, 115.

Kette Dragotin.

Nenatisnen sonet. Priobčil Gv. Sajovic. Str. 131.

Klemenčič I. in F. — Lazarevič.

Šolska ikona. Povest. Prevod, str. 36, 80, 111, 147, 164, 228, 305.

Klemenčič Ivanka.

Služkinjam v prilog. Članek, str. 157. Koketerija. Članek, str. 162. Dvojna moralna z ozirom na detomore. Članek, str. 200. Ženska v eksistenčnem boju. Članek, str. 205. O zakonu. Članek, str. 280.

Leda.

Socialni temelji npravstva. Članek. Prevod, str. 14, 42, 70. Nietzsche o zakonu. Članek, str. 83.

Marjan.

Bodi blagoslovljena! Črtica. Prevod, str. 4.

Dr. Merhar Ivan.

Ivan Cankar: Knjiga za lahkomišelnje ljudi. Ocena, str. 58. Zakleti otok. Črtica, str. 103. »Tujci« — Ivan Cankar. Ocena, str. 153. »Lajnar« — F. J. Doljan. Ocena, str. 177. »Črtice« — Fr. Ks. Meško. Ocena,

str. 198. Žensko srednje šolstvo v Avstriji. Članek, str. 181. S. Gregorčič: Poezije III. Ocena, str. 275. F. S. Finžgar: »Divji lovec«. Ocena, str. 317.

M. I.

Novi akordi. Ocena, str. 156.

Mozirski Žiga Lajákov. *Lajhant*

Slika. Pesem, str. 7. Savinski venec. Ciklus pesmi, str. 56, 78, 104, 152, 164, 201, 206. Častnik in prostak. Pesem, str. 257.

Sava.

Ženske v javnem družabnem življenju. Članek, str. 7. Kaj je glavni vzrok, da se večina možkih protivi ženski osamosvoji. Članek, str. 188.

Šorli Ivo.

Slikar Maran. Črtica, str. 206. Psiho log. Črtica, str. 210.

Terevčeva Marica.

Jesen. Pesem, str. 311. V tihih nočeh. Pesem, str. 317.

Dr. Tominšek Josip.

Knjige družbe sv. Mohorja. Ocena, str. 61. Koledar družbe sv. Mohorja. Ocena, str. 91. Ozir na »ljubeznive bralke« iz leta 1850. Članek, str. 117. Prešernove poezije. Uredil A. Aškerc. Ocena, str. 250. Samstvo — ženstvo — človeštvo. Essay. Str. 253. Starogrški pisatelj Ksenofont o žensvu. Članek, str. 277.

Trošt Ivo.

Zašel! ... Črtica, str. 211.

Tvorcov Božidar.

Stihotvorenija i perevodi. Ocena, str. 124. Prvi ženski koledar. Ocena, str. 125. Ruske kurzistke v Parizu. Članek, str. 258. Istino človekoljubna i napredna postava. Članek, str. 270. Okolo sv. zakona. Članek, str. 290.

Učiteljica (X).

Učiteljica na deželi. Članek, str. 333. Ženska odgoja. Članek, str. 65. O ženski

izobrazbi. Članek, str. 129. Še nekaj o celibatu učiteljic. Članek, str. 224. Naše učiteljice. Članek, str. 246.

Utva.

Na obali. Pesem, str. 4. Pesem, str. 11. Molitev. Pesem, str. 41. Nekoč. Pesem, str. 68. Večerne ure. Pesmi, str. 100, 183, 228, 291. Pred Madono. Pesem, str. 150. Na balkonu. Pesem, str. 158. Kaj trdiš... Pesem, str. 163. Zdravstvuj! Pesem, str. 228. Listopad. Pesem, str. 267. Po tuji sreči. Pesem, str. 272. Pax... Pesem, str. 280.

Valenčič Fran.

Moja duša. Pesem, str. 42. Soneti, str. 69. Nelly. Ciklus pesmi, str. 114.

Zavadil Ant.

Album čeških žen. Članek, str. 105.

Žgur Fran.

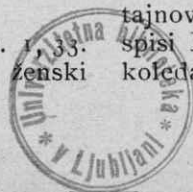
Ko s sanjami svitlimi... Pesem, str. 13. Kaj gledaš me tako hladno? Pesem, str. 14. Žari tam mladi dan. Pesem, str. 26. Zla usoda. Pesem, str. 45. Kmetska pesem, str. 75. Pesem mladine. str. 80. Naša dekleta. Pesem, str. 107. Ne vem kako... Pesem, str. 111. Lahko noč! Pesem, str. 149. Pomladni čas. Pesem, str. 162. Potnikova pesem, str. 188. V slovo. Pesem, str. 220. Noč. Pesem, str. 282. Verzi. Pesem, str. 285. Mitos. Pesem, str. 290.

Y.

Poštne uradnice. Članek, str. 79.

Razno.

Pro domo. Str. 29. Naročnicam in naročnikom. Str. 30. Malo pojasnila. Str. 31. Zavod sv. Nikolaja v Trstu. Str. 57. Beleške. Str. 63, 94, 126, 156, 179, 203, 252, 321. Novi akordi. Str. 93, 251. Mala biblioteka. Str. 93. Listnica uredništva. Str. 95, 204. Gregorčičevih poezij 3. zvezek. Str. 156. Vseučiliški zbornik. Str. 179. Navihanci. Str. 179. Na novih potih. Almanah str. 276. Branko Drechsler: Razbacana uda. Str. 276. Ivan Čankar: Kralj na Betajnovi. Str. 276. Janka Krsnika zbrani spisi II. 2. Str. 276. Ilustrovani narodni koledar. Str. 320.

UČITELJICA NA DEŽELI. X.

Devetnajstletno dekle prestopi v javno življenje. Naloga ji je odgojevati mladino. Pripravila se je k temu v učiteljskih izobraževališčih; spričevalo zrelosti ima v rokah. Nastopi prvi dan učiteljevanja. Oj prevara; kako je vse drugače kakor si je predstavljala! In kaj še le naslednje dni! Na vadnici bilo je že vse urejeno, ko je hodila poslušat in učiti, tu pa mora vse sama urejevati. Oh, in ti otroci! Kakšna razlika med onimi na vadnici! Ni čuda: otroka z vadnice je mati lépo umila, počesala, dostojno oblekla. Otroka v vasi vpraša učiteljica: zakaj si umazan? Nisem imel vode, nisem mogel doseči vode, nisem mogel v kuhinjo, ker ni bilo nikogar doma itd. — Zakaj nisi počesana? Mati me je počesala včeraj zvečer, a danes zjutraj je ni doma, ker hodi v Trst. — Zakaj se nisi učil? Zakaj nisi naredil naloge? Sem pasel, sem šel po listje, po drva, sem pobiral krompir, sem ril repo, sem varoval otroka itd., itd. — Kaj početi? Šolske postave govore med drugim: Bodi čedno in spodobno oblečen! Svoje naloge izdeluj pridno in o pravem času! Predstojniki zahtevajo delo po postavah. Razmere po vaseh pa so take, da ni mogoče, da bi izpolnjevali postave do pičice. Ako je učiteljica prestroga, si ne pridobi ljubezni otrok, niti spoštovanja starišev. Otroci ne marajo v šolo. Stariši morajo plačevati kazni. Vsled tega trpi naše že itak ubogo ljudstvo moralno in materijalno škodo. In če je učiteljica premehka? Zanikrnosti ne manjka nikjer. Nesnaga in nered je na dnevnem redu. A ko bi učiteljica imela skrbeti le za red in snažnost, bi že bilo, Našla bi že

srednjo pot. Ali ona mora tudi prvence učiti in naučiti jih to in ono, in nič manj kakor je predpisano. Komaj pride v službo, nalože ji na dvorazrednicah prvi razred s 70 do 80 otrok, razdeljenih v dva oddelka. Kaj pomeni: učiti v prvem razredu dva oddelka, ve le ona, ki je poskusila. Vrhu vsega tega ima pa še ženska ročna dela v svojem in v drugem razredu. Nič boljše ni za ono, koja pride na večrazrednico, kajti učiteljica uči na deželi v mešanih šolah navadno v nižjih razredih in ženska ročna dela tudi v višjih razredih. Pride ji navadno 26 do 30 ur na teden. Gotovo preveč za vsacega moškega, kam še le za šibko žensko začetnico, koja se mora še sama pripravljati za izpit sposobnosti. Ali vse to ni še tako hudo, ako pride učiteljica k voditelju, ki je blag mož, k dobremu šolniku, koji zna upoštevati razmere, koji ji svetuje, pomaga in svari, če je treba, po očetovski. Ali kjer je narobe? Kjer voditelj ni kos svojemu poklicu? Koliko trpljenja in samozatajevanja jo tu čaka. Kako težko, skoro nemogoče je, najti pravo pot, da ne trpi stvar, kajti če se uda, lahko zmaga krivica, če se pa protivi, bati se ji je lahko za njo usodnih nasledkov.

Se li ji zboljša stanje, ako učiteljuje več let? Kaj še! Učiteljevati zamore deset, dvajset, trideset ali še več let, ostane vedno pod strogim vodstvom. Kako hudo mora biti priletnejši učiteljici pod vodstvom mladega, neizkušenega učitelja! Ne vem, zakaj bi ne mogla postati učiteljica voditeljica na mešanih šolah? Pripeti se lahko, da učiteljuje dvajset, trideset let v enem in istem kraju v splošno zadovoljnost ljudstva, ljubljena in spoštovana od vseh. Tamošnji voditelj gre v pokoj. Novim voditeljem pa

je imenovan mlad učitelj, morda s tri-štiriletno prakso. Učiteljica je imela isto izobrazbo, napravila je iste izpite, ima mnogo večo prakso, morda tudi boljšo metodo, in vendar mora ona, ki ima trideset ali še več let službe, spoštovati mladeniča s triletno službo kot predstojnika. Tudi mlad človek je lahko spoštovanja vreden. A če ga pa ni vreden?! Ni li to hudo? Ni li to neznosno?

V višje stopinje se premikajo razni uslužbenci po starosti, po službenih letih, po spretnosti v službi, po znanosti, po zaslugah. Učiteljica zamore biti starejša v letih, starejša v službi, zamore službovati v občjo zadovoljnost, zamore imeti večo srčno izobrazbo, večje zasluge, a vendar ostane vedno pod strogim vodstvom, iz edinega vzroka: ker je ženska!

Učiteljica, ki učiteljuje dolgo vrsto let v enem in istem kraju, učila je že stariše, in sedaj uči otroke. Kaj sledi iz tega, če si je znala pridobiti količkaj ljubezni in spoštovanja? Vsi jo radi imajo. Mladeniči in dekleta jo pozdravljajo. Očetje in matere jo vprašujejo po svojih otrocih. Ona pozna značaj, opravila in razmere starišev; lahko ji je torej zadeti pravo pot pri odgoji posameznega otroka. Skupno deluje s stariši, kar je edino pravo. Dom in šola deluj skupno pri odgoji! Zamoreta-li pa delovati skupno dom in šola, kjer se učiteljica premešča vsako leto? Niti govora ni o skupni odgoji, kajti stariši še podirajo, kar učiteljica zida, ker ona ne zida na pravi podlagi. Ona ne pozna značaja, opravil, razmer starišev, torej ne pozna narave posameznega otroka, niti duha vaščanov. Pri vsej dobri volji še tako izvrstna učiteljica ne more po tem takem zadeti koj prave poti pri odgoji posameznega otroka.

Na pravi odgoji pa sloni sreča narodov. A učiteljica ne more postati v takih razmerah osrečevalka ljudstva, kajti ona ne more ostati dolgo vrsto let v enem in istem kraju. Mlad učitelj voditelj že po-

skrbi, da učiteljica prosi za premeščenje, kajti on se čuti nekako nadzorovanega po starji koleginci; če pa ona tega ne stori, poskrbi on dalje, da jo službeno premeštijo. In zakaj to? No, saj smo vajeni videti, da se ženskam godi povsod krivica! Ko bi bila ženska enakopravna z moškimi, postala bi ona voditeljica ter učiteljevala bi dalje na enem in istem mestu v prid ljudstva. Pravijo: nova šola ne obrodi zaželjenega sadu! Gotovo ne, ker se ovira v delovanju za odgojo oni element, ki ima prvence v rokah. Malo se pozna v poznejšem življenju, se je li otrok naučil čitati in pisati v šestem ali osmem letu svoje dobe. Malo upliva na ljudstvo, ima li kdo lepo ali navadno pisavo. Malo koristi posameznemu, se je li naučil v ljudski šoli ali pozneje, ali sploh ve ali ne, kdaj je vladal Karol veliki, kedaj so bile punske vojske itd. Ni dosti na tem, zna li ta ali oni pravilno pisati in govoriti, ker si je zapomnil pravila slovnice v ljudski šoli, ali si je to pozneje pridobil s prakso itd. Ali mnogo in premnogokrat odločljivo za srečno ali nesrečno življenje je: jeli vzgojitelj zadel pri odgoji otroka pravo pot! In to velja posebno v oni dobi, ko se človek začenja prav zavedati lastne eksistence.

Nepreračunljive škode v človeštvu zamore napraviti en sam slab človek. In če je postal slab radi neprave odgoje?! In vendar je za premeščenje učiteljice treba tako malo! Dovolj je, da se je mlajši učitelj-voditelj hoče iznebiti. On napravi poročilo, da se učiteljica ne ujema z njim, da ga ne spoštuje, da je ljudstvo na njeni strani. Bog ve, kake razloge še prilepi temu raportu, posebno, kjer je več strank, dasiravno je le naravni razlog ta, da se učiteljica z daljšo prakso ne more pustiti slepo voditi od voditelja z manjšo prakso in morda tudi manjšo izobrazbo. Njo vse ljubi in spoštuje, on si pa morda ni znal pridobiti ljubezni in spoštovanja ljudstva.

Vsled tega srd in nevošljivost na njo. Ona se sicer opravičuje, a njej ne gre vera. Voditelj je nje predstojnik. Deputacija mož gre k deželnemu šolskemu nadzorniku. On jih sicer prijazno vsprejme, veseli ga, da so tako vneti za stvar, da vedo ceniti zasluge svoje učiteljice, a pomagati jim ne more, češ: kjer se župnik in kaplan ne moreta ujemati, je naravno, da se mora kaplan umakniti. Učiteljico torej v tem slučaju edino zato premestijo, ker ni postala voditeljica, to pa za to ne, ker je ženska!

Pojdimo dalje! Učiteljica je slišala na učiteljsku.: Vsaki učitelj je sam odgovoren v svojem razredu za čist, zdrav zrak, za primerno toploto, za snažnost in red v šolski sobi. Kakšna ironija! Učiteljica nima v rokah ni čiščenja, ni zračenja, ni kurjave. S tem se ona ne more pečati, ne neposredno in ne posredno. Vse to ima na deželi voditelj sam v rokah. Gorje učiteljici, ki bi se pritožila voditelju, da naj skrbi bolj za snažnost itd. Razupilo bi se jo kot sitno in prepirljivo žensko. Gorje njej, ako bi se pritožila višjim oblastvom z vednostjo voditeljevo! Se li pritoži brez vednosti voditeljeve, no, pripeti se še lahko, da določijo voditelju večjo svoto za čiščenje z opazko, da naj drži šolske sobe v redu, naj daje čisto pometati, naj daje pomiti pod večkrat v letu. A kak voditelj pa, ne bodi len, morda še očita učiteljici, da otroci nanosijo preveč blata v šolo, da ni reda, da ni discipline v šoli, ko v resnici, če se otroci količkaj pregibljejo — saj vendar niso leseni — se vzdigne cel oblak prahu kvišku, čemur se ni čuditi, če se le enkrat v letu pomije pod ter slabo pometa! S tem pa nočem delati nobenemu voditelju krivice. Prvič že za to ne, ker so kraji, da imajo voditelji res premalo svoto odkazano za čiščenje; marsikdo doda še od svojega, če hoče imeti vse v redu. So pa kraji, v kojih dobivajo voditelji dovolj za čiščenje. Mar-

sikak voditelj drži to tudi dovolj v redu, takemu vso čast! Če se pa kdo čuti prizadetega, naj lepo molči, da se ne izda... Ker ima torej na deželi voditelj sam čiščenje v rokah, se učiteljica ne more in ne sme pritožiti nikomur. Prisiljena je govoriti, kričati, peti v prahu. Prisiljena je bivati v slabo prezračenem prostoru, kajti med podukom ne more odpreti tega ali onega okna radi prepaha, po dokončanem poduku pa zopet ne sme pustiti odprtega okna ali vrat, da bi prepah očistil zrak. -- S kurjavo je ravno tako. Peč je morda pregorka, a oken ne sme odpirati; peč umrje, ker nima kaj devati v vanjo itd.

To so reči, ki ne spadajo v žensko vprašanje, bo kdo opomnil. O, spadajo, spadajo! Če trpi vsled takih nerednosti kak učitelj, trpi to z zaupanjem, da, ko postane voditelj, uredi stvar, kakor hoče, a učiteljica trpi brez upanja. Sicer pa bi najbolje bilo, ko bi se voditeljem tudi na deželi odvezla čast šolskih slug. Saj bi lahko imel na deželi vsaki učitelj sam nadzorstvo nad čiščenjem v svojem razredu v rokah, ali pa kaka druga oseba v vasi. Ko bi imel to v rokah vsak učitelj sam, gotovo ne bi bilo treba nikakega pritoževanja od strani učiteljstva. Če bi imela kaka druga oseba to v rokah, tedaj bi se lahko vsak učitelj v slučaju potrebe pritožil voditelju. A sedaj morajo uboge učiteljice mnogokrat požirati prah zjutraj 4, popoldne 3 ure, pa se ne morejo in ne smejo pritožiti nikomur, ker v tem slučaju je voditelj in — sluga ena in ista oseba.

Med tem ko se učitelj sprehaja po trudapolnem triurnem poduku in uživa sveži zrak ter si nabira novih moči za popoldanski poduk, prisiljena je učiteljica podučevati v zaduhli sobi ženska ročna dela. Ravno tako popoldne, kakšenkrat tretjo uro. Kak dan se ji nabere celih sedem ur.

In kako plačilo dobiva za to? To ve že vsakdor, da učiteljica uživa manjšo plačo

nego učitelj. Več dela, pa manj plačila! Zakaj? Sam Bog si ga vedi! Na opazke, da potrebuje manj, da nima družine, da ne pije, da ne kadi, bi se skoro reklo po domače, da se nima komur odgovarjati, kajti vsaka učiteljica, in naj ima še tako dobro plačo, bi gotovo potrebovala še več, ako bi imela. A ker nima, mora potrpeti ter žrtvovati šoli vse veselje, vso udobnost, zdravje in morda še celo življenje.

Pravijo: učiteljica nima družine. Koliko učiteljic pa mora skrbeti za svojce! In ko bi res bila kakšna, da ne bi imela svojih ljudi, ali je res prisiljena ona, ves čas prisediti k tuji mizi ter spat v tuji postelji? Če si pa pripravi lastno gospodinjstvo, ali ne stane to mnogo? Zamore li sama gospodinjiti in delati, če učiteljuje? Ali ni prisiljena, rediti vsaj še eno osebo? Ali nima tedaj že družine? — Da ne pije, da ne kadi, tak razlog pa je res že preneumen, kajti četrt vina opoludne in četrt zvečer, to gotovo prej koristi nego škoduje ženski. Pa ravno toliko je tudi treznemu možkemu dovolj za zdravje. Kar pa kajenje zadeva, mislim, ni ravno neobhodno potrebno niti možkemu zdravju. Sicer pa moderne dame tudi kade...!

(Zvršetek pride.)

NA OBALI. UTVA. TRST.

Veter ziblje valčke
sinjega morja,
dela kolobarčke,
z njimi se igra.

Galebí otožni
jadrajo brezglasi
po zeleni vodi
varno in počasi.

Jaz ne gledam valčkov,
gledam tvoj nasmeš,
gledam kolobarčke
v tvojih le očeh;

gledam tam ljubezen,
ki brez glasa plove,
v srcu mi bolestnem
nade vzbuja nove.

BODI BLAGOSLOVLJENA!

INDÍJSKA LEGENDA. PO SIENKIEWICZU
POSLOVENIL MARJAN.

Nekoč se je ob svetlejši mesečini globoko zamislil modri in veliki Krišna ter rekel:

»Mislil sem, da je človek najlepša stvar na zemlji — toda prevaril sem se. Glej, opazoval sem cvet lotosov, s katerim se je poigraval nočni vetrec. Koliko je ta lepši od vseh živih bitij; njegovi lističi so se v tem času ravno razprostrli v srebrni mesečini, — in jaz nisem mogel od njega obrniti oči...«

»Nikdo med ljudmi mu ni enak«, ponavljal je vzdihajoč.

Kmalu na to pa je rekel:

»Zakaj neki bi jaz, bog, ne mogel ustvariti v svoji moči bitja, koje bi bilo med ljudmi to, kar je lotos med cveti? Tako, ki bode v veselje ljudem in zemlji. Lotos, preobrazi se v živo devojko in stopi pred me!«

Na mestu je lahko zašumljal val, kakor da bi se ga dotaknila z svojimi krili brzokrila lastavica, noč je postala jasnejša, mesec čarobnejši, slavci so v tem hipu glasneje zapeli, a hitro zopet utihnili. Čudo se je izvršilo, in pred Krišno je stopil Lotos v človeški podobi.

Sam bog se je začudil.

»Bila si dozdej cvet jezerski«, je rekel, »a od sedaj naprej bodi cvet mojih misli, -- govori!«

In devojka je pričela tiho šepetati, kakor šepečejo beli lističi lotosa, kadar jih poljublja poletni vetrec.

»Gospod! spremenil si me v živo bitje; kje mi zapoveš, da odslej prebivam? Spomni se, gospod, da sem drhtela in povešala lističe pri vsakem dihu vetra, dokler sem bila cvetka. Bala sem se, gospod, burnih nalivov in neviht, bala gromov in bliska, bala se tudi vročih solčnih žarkov. Ti si mi dejal, naj postanem veličasten Lotos —

a ohranila sem svojo prejšnjo naravo ter se tudi sedaj bojim, gospod, zemlje in vsega, kar je na nji Kje hočeš, da prebivam?»

Krišna povzdigne modre oči proti nebu, nekaj časa pomišlja, potem jo pa vpraša :

»Hočeš živeti na vrhovih gorà?»

«Tam je sneg in mraz; bojim se, gospod!»

»Pa kaj . . . segraditi ti hočem kristalno palačo na dnu jezera«.

»V globinah jezera stanuje zmaj in druge pošasti; bojim se, gospod!»

»Hočeš li prebivati na brezkončnih stepah?»

»Gospod, vetri in burje razsajajo po stepah nalik divjim čredam«.

»Kaj hočem storiti s teboj, veličastni cvet!« Ha! V Elorskih pečinah, v sveti pušči prebivaj. . . . Hočeš li oddaljena od sveta prebivati v pečinah?»

»Tamkaj je temno, gospod, bojim se!»

Krišna se je usedel na kamen in uprl glavo ob dlan. Devica je stala pred njim drgetajoča in preplašena.

Med tem je razsvetlila jutranja zarja na vztoku nebo. Gladina jezerska se je pozlatila, in pozlatili so se bambusi in palme. Nad jezerom so se oglasile v zboru rožičaste čaplje, sivi žrjavi in beli labudi, v v hosti pavi in bengali*); za njimi so pa zadonele zvonke strune, nabrane na bisernico**) in ljudske popevke. Krišna se je prebudil iz svojih misli ter rekel:

»Glej, pesnik Valmiki pozdravlja vzhod solнца!»

Nekoliko nato so se razmaknile zavese škrlatnih cvetov, katere so pokrivalo lijsanske slakove, na površini jezerski pa se je pokazal Valmiki. Opazivši veličastni

*) Bengal je gozdna ptica, podobna našemu ščinkovcu.

**) Bisernica je precej velika, ploščnata školjka. V Indiji služijo te školjke v to, da nabirajo na nje strune. To glasbilo je podobno mandolini.

Lotos je prenehal svirati. Bisernica mu je polagoma zdrknila iz rok na zemljo, roki sta mu omahnili v naročje. Stal je očaran, kakor da bi ga veliki Krišna spremenil v drevo na površini jezera. Boga je razveselilo to očaranje, katero je povzročilo njegovo delo, ter je rekel:

»Gani se, Valmiki, in spregovori!»

»In Valmiki je spregovoril:

». . . . Ljubim!«

Samo tega čutstva se je zavedal in samo to besedo je zamogel spregovoriti.

Lice velikega Krišne se je razjasnilo.

»Prekasna devojka, našel sem ti mesto na svetu, katero je vredno tebe; prebivaj v srcu pesnikovem!»

In Valmiki je ponovil:

». Ljubim!«

Volja mogočne Krišne, volja božanstva je pričela nagibati devojko k srcu pesnikovemu. In bog je napravil srce pesnikovo prozorno kakor kristal. Jasna kot poletni dan, mirna kakor Gangov val je stopala devojka proti odkazanemu ji prebivališču. Naenkrat pa, ravno ko je hotela vstopiti v Valmikijevo srce, je pobledela in strah jo je pretresel kakor mrzli veter. Krišna je osupnil.

»Veličastni cvet«, je vprašal, »zakaj se bojiš pesnikovega srca?»

»Gospod«, odvrnila je krasna devojka, »ker si mi to mesto odkazal v prebivališče. Glej, v tem srcu sem ugledala i snežene vrhove gorà i globine vodà, polne čudnih bitij, i stepe, po katerih buče vetrovi in razsajajo nevihte, i temne pečine Elorske; zopet se bojim, gospod!»

A dobri in modri Krišna ji je odgovoril:

»Umiri se, veličastni cvet. Ako leže v Valmikijevem srcu snegovi, bodi ti topla pomladanska sapica, da jih razstopiš; ako so v njegovem srcu globine voda, bodi ti biser v teh globinah, ako so v njem puste stepe, bodi ti v njem žar sreče; ako se v

njem nahajajo temne pečine Elorske, bodi ti v njih svitlo solnce. . . .»

Valmiki pa, ki se je med tem zopet zavedel, je dodal:

»In bodi blagoslovljena!«

DEKLIŠKI LICEJI. J. FERFOLJA. PRAGA.

Žensko šolstvo je bilo in je še bore malo podprano od poklicanega činitelja, države. Najvišje instance ženskega naobrazovanja, ktere vzdržuje država, so meščanske šole in učiteljišča. Da ne morejo ta učilišča zadoščati potrebam in dolžnostim moderne žene, ktera — volens nolens — mora iti za tekom časa, je pač jasno kot beli dan. To so začeli spoznavati že nekaj desetletij sem tudi mnogi zasebniki, društva in občine, ktere so, ko državna moč ni hotela v tem pogledu ničesar storiti, začele ustanovljati v Avstriji višje izobraževalne zavode za ženske, kakor višje dekliške šole, ženske liceje, ženske gimnazije, in podobno. Vsaki teh zavodov je bil seveda kot čisto zasebno podjetje popolnoma po svoje urejen, tako da ni moglo biti govora o kaki enotni upravi. Ta raznoličnost uprave teh zavodov obstoja z malimi izjemami še sedaj.

Leta 1897. je dovolilo ministerstvo za uk in bogočastje absolventkam učiteljišč vstop do filozofične fakultete kot izrednim slušateljicam. Isto ugodnost je obljubilo i za dekliške liceje in podobne zasebne ženske šole, ali ravno radi prevelike raznovrstnosti učnega reda in cele notranje uprave teh zavodov ni se odločilo ministerstvo za nobenega izmed njih. Ta raznoličnost je bila tudi vzrok, da ni bilo najti izlaha za nje pripravnih učiteljev. — Da bi se prišlo temu v okom, sklicalo je ministerstvo za uk in bogočastje v maju 1900. anketo, ktera bi se naj posvetila vprašanju višje ženske omike in šolstva. Ta anketa

je kmalu na to predložila ministerstvu samostojno in enotno učno osnovo za ženske liceje. Ministerstvo je to osnovo odobrilo in jo uvelo s posebnim statutom v decembru 1900 začasno v veljavo. Po tej osnovi štejejo dekliški liceji 6 razredov; absolventke obiskujejo po prestanem izpitu — maturi — lahko še univerzo kot izredne slušateljice.

Namen dekliških licejev je, podati dekletom nekaj višje splošne omike in ob enem vzgajati jih praktično za posamezne stroke. Ti liceji stoje na lestvici ženskih izobraževalnih zavodov za eno stopinjo više od višje dekliške šole in se približujejo zelo našim gimnazijam, samo z razliko, da se v licejih ne podučuje klasičnih jezikov in da je celi pouk urejen veliko bolj praktično ko na gimnazijah. Učni cilj v posameznih strokah ni postavljen previsoko; pouk je urejen po eni strani takó, da zagotovi dekletom neko višjo splošno omiko, po drugi strani pa za vsako stroko tako specialno izobrazbo, da se na podlagi iste lahko dalje izobrazujejo na vseučilišču. Obvezni učni predmeti so: verstvo, učni jezik in še dva druga moderna jezika, zgodovina, geografija, aritmetika, prirodopis, naravoslovje, risanje, merjenje in kaligrafija. Neobvezni predmeti: petje, telovadba, ročna dela in stenografija. Poleg tega se ustanovljajo pri vsakem zavodu še posebni strokovni kurzi ravno z ozirom na daljše specialno izobraževanje na vseučilišču.

Absolventke dekliških licejev morejo po triletnem vseučiliškem študiju in po prestanem izpitu pred posebno izpraševalno komisijo za dekliške liceje postati istotam učiteljice. S tem je ženam odprt velik krog delavnosti, ker podučujejo na takih licejih večinoma same ženske; te učiteljice postanejo lahko tudi ravnateljice.

Absolventke dekliških licejev vstopijo lahko v državno službo, celó zdravilstvu

se morejo posvetiti, če so prej prebile do-
polnilno izkušnjo iz latinščine.

SLIKA. Ž. L. MOZIRSKI.

Davno minol čas je zlati,
Let detinskih zlati čas,
Ko k sosednji stari mamki
Često sem uhajal v vas.

Pravljic sto je ona znala,
Slušal jaz sem starko plah,
Koprnel sem zdaj veselja,
Zdaj obhajal me je strah.

Čas mi vplétel v goste kodre
Mnogo je srebrno nit, —
Sad spoznanja sem okusil,
Mrknil mi je sreče svit.

Zábil bajke sem skrivnostne
V trdem boju resnih dni, —
Slika le pravljice ene
Stopa mi še pred oči . . .

Goro nebotačno gledam
V duhu kot otrok nekda,
Kjer leži v verigah težkih
Vklenjen gorostasen zmaj.

Vitezi in njih oprode
Stražijo izhod temán ;
Da bi zmaj verig ne strgal,
Pazijo nanj noč in dan.

A zaman so straže pazne,
Zmaj zdrobil bo vez okóv,
Preden novega stoletja
Zlat napóčil svit bo nov !

Oj, gorjé tedaj stražnikom,
Krutim vitezem gorjé,
Zadnjič takrat solnce rujno
Zrli belega so dné ! — —

Kádar polnoči viharne
Truden prebedim brez suu,
Slika čudna se poraja
Mí na duše tožne dnu.

Vklenjeno in v prah teptano
Gledam ljudstvo, bratski rod,
Straža mu je tolpa hlapcev,
Njim voditelj krut gospod.

V spone težke ijud pokorni
Že stoletja je vkován,
Prišel pa bo dan osvete,
Prišel bo rešitve dan !

Oj, gorje tedaj trpinov
Zatiralcem ljutim, joj, —
Pravo svoje bo zahteval
Do sedaj brezpravni roj ! — —

Lanci padajo jekleni,
Narod vstaja vsepovsod —
In ti sam zaspan bi dremal,
Mili moj slovenski rod ? . . .

Zora vztaja vže v izhodu,
Svita se že beli dan, —
Zdrobi spone tisočletne
Stopi svóboden na plan !

ŽENSKÉ V JAVNEM DRUŽABNEM ŽIVLJENJU*). SAVA.

Brala sem z zanimanjem članek »Vse-
uilišče v Ljubljani in slovensko ženstvo«,
le z enim se nisem strinjala, namreč s tem,
ko pravite, cenjena gospa urednica, da so
vseučilišča na Dunaju, v Švici in drugod
predaleč, da bi moglo tjakaj slediti dijakinjam
dostojno spremstvo. Da so predaleč, to že
priznam, ali da bi dijakinje morale imeti
spremstvo, ako nočejo, da trpi njih ugled,
to mi ne gre v glavo. Ne morem umeti,
zakaj bi se mlada ženska ne smela podati
sama v daljno tuje mesto. Ako je drugače
in bolj izobražena nego je navadno ženstvo,
o čemer vendar ne bomo dvomili glede
one, ki hoče slušati vseučiliška predavanja,
se po mojem mnenju in naziranju popol-
noma lahko vzdržuje, da moralno ne pro-
pade. Glejmo n. pr. mlade učiteljske
abiturijentinje, poštné in privatne uradnice.
Komaj imajo v rokah svoja spričevala, že
se ogledujejo za kakšnim povoljnim mestom
in je nastopijo koj, ko dobijo poziv za to.
Saj drugače niti ne morejo. Stariši so jih

*) Velec-njena sotrudnica Sava je o tem članku
izjavila, da ga je napisala po prvem utisu, ki ga je na
njo napravil članek »Vseučilišče v Ljubljani in sloven-
sko ženstvo« v predzadnji številki »Slovenke«. Ko pa
je pozneje omenjeno stvar čitala še enkrat, se je pre-
pričala, da je odlomek o »gardedamah« krivo umela.
Svoj članek pa da nam vseeno pošilja v eventualno upo-
rabo. — Mi članek z veseljem priobčujemo! Uredn.

z velikimi težavami in žrtvami pripravili za samostojno življenje in že se veselijo ure, ko bodo videli svoje ljubljene hčerke, ne le začasno, ampak trajno preskrbljene, ako Bog da. In mlade, komaj devetnajstletne učiteljice in uradnice se podajo, polne krasnih iluzij, v svet, v borbo za življenje same, brez kakega spremstva. Imele so pač priliko opazovati svet še kot gojenke, ko so se vzgojevale daleč od svojih dragih, v tujem mestu; a tu so bile večji del izročene skrupolozni gospodinji, ki jim je, kolikor mogoče, sledila korak za korakom, kratila jim zlato svobodo, ter jih priklepala na knjige. No, vendar jim je sem in tje ušel pogled čez ograjo, in tu so videle in slišale marsikaj, kar jih je neprijetno izne nadilo, kar ni bilo v soglasju z njih idejali. A najhujše jih je še čakalo za tedaj, ko so imele stopiti na lastne noge, prepuščene same sebi in svojemu razumu.

Malokateri je usoda tako mila, da ostane potem, ko je končala študije, v varnem okrilju družine. Večina jih mora odpotovati v tuje, neznane kraje, med neznane ljudi, največkrat na kmete. A mislite morda, da je v varnem zakotnem kraju manj nevarnosti, kakor v velikem mestu? Varate se! Tisoče in tisoče slučajev nam dokazuje nasprotno. Koliko mladih deklet se nam pogubi v takem kraju, kar je živ dokaz, da je povsod nevarno za dekleta, ako njihova vzgoja nima prave moralne podlage. Ne tiči torej v velikem mestu ali kje drugje nevarnost za žensko mladino, ampak v krivi, zavoženi vzgoji.

In kako se vzgaja naše ženstvo? Vedno in povsod se mu kaže kot glavni in edini smoter življenja to, da dobi moža. Na kaj bolj vzvišenega se pri njem ne gleda. Na hčer pazijo oče in mati, bratje in sorodniki, da ne vidi česa, kar bi ji dalo povoda k samostojnemu premišljevanju. Ona ne sme misliti in razsojati s svojo glavo, ampak z ono svojih starišev in sorodnikov. Kar oni rečejo, to je sveto, četudi ona ne razume,

zakaj. Spremi se jo v šolo, iz sole, v cerkev, v prodajalnico in povsod. No, seveda, tako dekcle si želi svobode, kakor ptica v kletki, in vsako najmanjšo priliko izkoristi, in sicer tako, kakor bi je nikoli ne izkoristilo drugo dekcle, ki je imelo priliko opazovati, premišljevati in presojsati svet. Kako pa, kadar pride tako dekcle v moško družbo izven družinskega kroga? Pita se jo z vsakovrstnimi neslanostmi in pokloni. Dolge in dolge večere ne slišiš pametne besede v taki družbi, kakor da bi ženska res ne imela smisla za drugo kakor za bedastoče. A temu ni tako! Tudi ženska hrepeni po višji dušni zabavi, ki naj bi je ne dolgočasila, ampak blažila ji srce in povzdigovala dušo.

Pripetilo se mi je večkrat, da sem bila v veseli družbi, kjer so se zbijale vsakovrstne šale. Temperamenta sem vselega, zatorej se rada šalim in smejem, a prej ali pozneje mi je začel presedati tak lov po dovtipih, in končno sem si vedno želela spremembe. — Imela sem nekdaj priliko v Ljubljani, seznaniti se z nekim znanim slovenskim profesorjem, in sicer pri nekem koncertu na vrtu tamošnjega »Narodnega doma«. Po raznih vsakdanjostih je nanesel govor na fiziko, matematiko in drugo. Naj omenim, da sta meni fizika in matematika zraven zemljepisa najljubša predmeta, da sem torej »računajoča materijalistinja«, kakor bi morda nekateri rekli. No, tako hudo pa menda vendar ni. Bila sem takrat stara 20 let, a omenjeni profesor star in nelep, da se milo izrazim. A še nikoli se nisem tako zabavala kakor takrat, ko so raznim komadom umetne godbe sledila pojasnila iz matematike in fizike. Od takrat bodo kaka tri leta a še vedno se z veseljem spominjam onega, zame toli zabavnega večera. In zakaj mi ta ne gre iz spomina? No, da, ker človek ima tako redko priliko, slišati iz ust naših moških kakšno pametno, resno besedo. Mislijo pač, da imajo pred seboj same punčike, ki ne hrepene po dru-

gem, nego po poklonih in puhlostih. -- Niti doma torej, niti zunaj se ženski ne da prilike, da bi kaj pametnega slišala, da bi širila svoje duševno obzorje, da bi se naučila misliti s svojo glavo; zato ni čuda, da tiči zanjo za vsakim oglom nevarnost, in ž njo nastane starišem neizogibna potreba, paziti na vsako njeno stopinjo. A pri vsem tem mnogokrat pade globoko, ker je bila en sam hip brez nadzorovanja ter ni znala sama presoditi nevarnosti, ki ji je pretila.

Imela sem sošolko, ki je bila od mladih nog v samostanu, pod večnim nadzorstvom skrbnih nun. No, tudi mene je slučaj prinesel za dobo desetih mesecev med tisto zidovje, in imela sem priliko opaziti, kako se je postavljala ta moja sošolka nam vsem v izgled kot pobožna, pridna in ubogljiva deklica. Pa ono večno straženje in kratenje svobode je vzgojilo iz nje pravo licemerko; toda gorje nam, če bi bile kaj zinile o tem. Zapustila sem zavod, in pozneje sem izvedela, da so ono, ki bi bila morala biti nam vsem v izgled in o kateri se je govorilo, da bo enkrat nuna, sramotno zapodili iz samostana. Pozneje sve se še enkrat srečali na srednji šoli, a predno je utegnila isto dovršiti, so jo tudi od tod zapodili kot grozno nenravno in pohujšljivo dekle. Sedaj pa pomislite, da je to dekle bilo od zgodnje mladosti do svojega sedemnajstega leta v samostanu! Odkod torej nje pokvarjenost? Glejte, ona je bila vedno pod najstrožjim nadzorstvom, dokler se ni istega sramotno osvobodila, in ko je prišla med svet, je hlastno sezala po vsaki najmanjši priložnosti, da bi se odškodovala. Moški svet se ji je klanjal in prilizoval a ona ni imela dovolj razsodnosti, da bi ločila pravo od nepravega, in tako je padla, globoko padla.

Dokler se bo ženska tako vzgojevala v šoli, doma in zunaj, dokler se ne bo videlo v njej nič drugega, nego punčiko v lovu za možem, ki bi jo vzdrževal, da bi

bila tako vsaj preskrbljena, — dotlej naši moške ne bodo imeli ljubečih, razumnih soprog, ki bi jim pomagale nositi pezo življenja, in ki bi imele še za kaj drugega smisla, kakor za lepe, načičkane klobučke, obleke po modi itd.

Ali menila sem govoriti o vseučiliških slušateljicah. No, teh pač ne smemo prištevati k zgorej omenjenemu ženstvu. Saj, da jim je mogoče vpisati se kot redne ali izredne slušateljice ali hospitantinje, morajo imeti kolikor toliko srednješolske izobrazbe, in to izobrazbo si pridobe večinoma v mestih. Tu imajo pač priliko, opazovati marsikaj, spoznavati svet, misliti, soditi in preso,ati deloma na podlagi knjig, deloma na podlagi realnega življenja. No, in taka ženska bo ohranila čisto srce in neomadeževan značaj bodisi doma ali zunaj. Če pa ji je nagnenje k hudemu »v krvi«, kakor hočejo nekateri trditi, potem je pač ne obvaruje deset straž in varuhov, da se ob najmanjši kamenček ne spodtakne in ne pade.

Morda pa vseučiliške slušateljice morajo imeti spremljevalko zato, da jih spremi k predavanjem, shodom, zabavam itd.? No, menda v večjih mestih niso tako tesnosrčni ljudje, kakor v malih in srednjih mestih, n. pr. v Trstu, in se tam menda nihče ne zgraža, ako se pokaže dekle samo v javnosti. Čemu tudi? Saj kadar bodo izvrševale svoj poklic kot zdravnice, profesorice ali doktorice, menda nihče ne bo zahteval od njih, da se smejo pokazati le v dostojnem spremstvu, ako se nočejo kompromitirati. Pa saj jim tega niti kot studentinjam ni potreba. Saj one nimajo iste vzgoje, kakor je ima meščansko ženstvo. Njim ni glavni smoter: mož in zopet mož, ne neslana zabava ali, bolje rečeno, zabavljanje v moški družbi; one ne podcenjajo samih sebe, kakor se, žal, premnogokrat sliši in vidi med srednjim ženstvom, ampak one se zavedajo svojega dostojanstva in svoje vrednosti kot udinje človeške družbe

na sploh, a še bolj kot neodvisne ženske. One imajo še drug velik smoter pred očmi, razven onega kot žena in mati. One se zanimajo za vsa dnevna vprašanja ter se tako urijo v mišljenju; znajo torej presojati svet in jim ni tako lahko zavoziti, kakor tistim, ki ne poznajo drugega nego štiri domače stene.

Marsikdo mi bo oporekal, da s tem, da ženska sploh študira in zavzema javne službe, se izneveri svojemu glavnemu, naravnemu poklicu kot žena in mati. Ne, temu ni tako! Ženska tudi v svojem kakeršnemkoli poklicu ostane ženska iz mesa in krvi kakor druge, ima pa to prednost pred drugimi, da misli s svojo glavo in čuti nežnejše in močnejše kakor druge. Poreče se mi, da tudi neizobražena ženska čuti. Da, a kolikrat se ona tudi ravna po tem čustvu? Skoraj nikoli! Saj tudi ne sme, ako se noče izpostavljati nevarnosti, da ostane stara devica, zasmehovana tetka. To bi sicer ne bilo še najhujše, toda kdo, kdo bo vzdrževal tako žensko, ko ji umrejo starši ter ostane sama na širokem svetu brez gotove pozicije in premoženja? Lahko je torej umeti, da se ne utegne posvetovati s srcem, ampak mora izrabiti vsako ugodno priliko, da dobi reditelja ter se na tak način, seveda, prodá, prostituira. Misliti pa sploh ne more, k večjemu računati zna. Premnogokrat pa se pokaže, da je rezultat odvisen ne-le od seštevancev in množencev, ampak od mnogih drugih faktorjev, na katere ona niti mislila ni, ker ni znala misliti.

Kar se je sedaj reklo o srednjem, površno izobraženem sloju ženstva, ne velja o temeljito izobraženem ženstvu, ki ima poleg tega zagotovljeno existenco. Samo-svoji ženski ni treba, da se omoži iz gmotnih ozirrov, ker ima, kakor rečeno, zagotovljeno existenco. Tudi se ji ni treba bati, da jo poroči kdo le radi denarja, ker bi ji pač ne bilo treba, truditi se za vsakdanji kruh, če bi imela denarja. Če se ona

torej uda, se uda iz srčnega nagnjenja do svojega izvoljenca. Ravno radi tega jo tudi on vzame, zraven pa ima prijetno zavest, da ima za družico ženo, ki ga bo umela ter mu bo radi tega zvesta sobojevalka v boju za življenje. Pa to bodi le mimogredè omenjeno.

Iz vsega tega, kar sem na kratko povedala, sledi, da pač ni potreba izobraženi ženski straž, ker se ona ravno po svoji izobrazbi zaveda svojega dostojanstva ter, kar je in kar ni dovoljeno. -- Kako pa gledajo pri nas žensko, ki se pokaže v javnosti sama, brez spremstva? Vse se čudi ter dela na njen račun drzne, žaljive opazke in sodbe brez vsakega temelja ali povoda. Pojdi kedaj ti, ako potreba tako nanese, v kavarno, gostilno ali pa celo v čitalnico, kjer, seveda, ženske ni videti. Čemu bi tudi ona hodila v čitalnico, ko se mora doma ličiti in krasiti, da se pač mož lahko ponaša s svojo nafrljeno punico. Kaj to, če je v glavi prazno, a v srcu še bolj! Pokaži se, o groza, pri kakšnem zabavnem večeru, v gledišču ali pa celo pri plesu sama, — drugi dan ne boš imela ne enega lasu na glavi več poštenega. No, v kavarno in gostilno nisi šla zato, ker je slučaj tako nanesel, da zadostiš telesni potrebi (saj menda tudi ženske smejo jesti in piti, kadar so potrebne) ampak, da loviš zaljubljene poglede. V čitalnici nisi iskala najnovejših časnikov in novic, ampak Bog ve, čemu si tje prišla. Kaj pa naj rečem o gledišču in plesu? No, tam si opravljala vse svoje umetnosti ter razpela mreže, nastavila trnek in limanice in ne vem, kaj še vse, da bi vlovila moža. Bože moj, to je grozno! Med tem, ko si materialno pripuščena sama sebi in se nihče ne spodtika nad tem, moralno moraš jemati ozir, kako misli in sodi javnost o tebi! Po svoji glavi se ne smeš niti zganiti, ako nočeš, da pade nate »anatema«. Mogoče ti nihče na širnem svetu ne more očitati najmanjše nemoralnosti, ali to, da se v javnosti

pokažeš sama, te že obsoja. Zabave so nam zaprte, gledišča istotako, kavarne in gostilne tudi, ako ni z nami milostive gospe mame ali blagorodnega gospoda očeta, brata ali bratranca. Ne vem pa, ali nam gleda kdo na prste, kadar smo v šoli, mogoče v daljnem kraju same, ali kadar se podajamo v svoje komptoarje.

Znan mi je slučaj, ko je energična, zavedna Italijanka pohajala sama ali k večjemu v družbi kakšne tovarišice razna znanstvena predavanja, poučne shode in operne predstave. Ali kaj je morala revica slišati od vseh strani, četudi ji nihče na božjem svetu ni mogel najmanjše stvarice očitati, kaj še le dokazati! Saj se je ona ogibala, da, naravnost mrzila je moške kot take, a ne kot ude človeške družbe, da se umemo. V istem komptoarju je bila druga uradnica, kojo je vsak večer čakala na vratih urada mamica in odvedla čisto golobico na svoj dom ter jo s tem branila pred tatovi poštenja. Ali pri vsej tej veliki opreznosti so ljudje vedeli marsikaj povedati o njej; a kaj bi še-le zvedeli, če bi stene komptoarja govorile; sicer pa menda ne bi niti one nič takega povedale, česar bi ljudje že ne znali. In kako rada je ravno ta moralizirala ter povdarjala, da je pač nedostojno za dekletke, ki se podaja ob osmi uri zvečer sama domov! No, naravno je, da se človek praska, kjer ga srbi.

Svet noče pravih, odprtih, iskrenih ljudi, ampak hoče, da se isti pokrivajo s krinko, da se kažejo drugačne, nego so v resnici. On ljubi pobeljene grobove. Zato se tudi ne smeš sama nikjer pokazati, ako si tudi najbolj poštena duša na svetu. Dostojno spremstvo pa te varuje pred javnostjo, te ščiti pred vsako drzno sodbo, akotudi isto zaslužiš v največji meri; svet se divi in čudi tvojim čednostim, tvojemu neomadeževanemu značaju.

Ali bo to še dolgo trajalo? Skrajni čas bi že bil, da se to odpravi. Ne bodimo tako tesnosrčne, ne ozirajmo se toliko na

ljudsko menenje in predsodke! Kolikor je meni znano, ni še nikjer prepovedan ženskam vhod. Pravico imamo, kakor moški, posluževati se udobnosti in razvedril, ki nam jih nuja človeška družba. Zato pa ne strašimo se javnega menenja, in visokega čela zahajajmo v družbe in k zabavam, ki nas mičejo, same, ako nimamo dostojnega spremstva, ker je popolnoma opravičen italijanski pregovor: »Meglio soli, che male accompagnati«. — bolje sami, kakor v slabi družbi! To je moje menenje, po katerem se tudi faktično ravnam.

UTVA. TRST.

Tvoj listič bil je hladen,
moj bil je neiskren,
prihodnji tvoj bo mrzel,
in moj bo pa leden.

Počasi pozabila
glej, bodeva i to,
da skoro sva ljubila
se midva med sabo.

Vsak svojo pot hodila
med svetom bova spet,
in spomnila se včasih
na rano pali cvet.

NEKOLIKO AFORIZMOV ŽEN. PREVEL J. FERFOLJA. PRAGA.*)

Smo svobodnejši, nego si domnevamo. Nujne razmere nas sicer vežejo v okove, ali naše nade in hrepenenja jih premagujejo; usoda more uničiti našo srečo, ali nikdar ne našega prepričanja.

Karolina Světlá.

Čim popustljivejša je bila mati napram sebi, tem strožje skrbi za svoje hčerke.

Mme. de Rieux.

Kakšna je sreča? Ne dà se bajè nalikati, kakor se solnce ne dà napodobiti. Ona je naš cilj, in cesta k nji nam daja

*) Iz »Ženskega Obzora« št. 12. 1901.

več posla nego njeni jasni mir. Ona je oaza na človeškem potovanju, kažoč nam dolgo, daljno puščavo. Popotnik tu na zemlji dobro vé, da mu ni sojeno niti mogoče, ustaviti se za vedno v rajskem pribežališču blažnosti. On si želi samó, da bi mogel prenesti to oazo do svojega srcà in brez nevarnosti potem podati se na pot z dragim bitjem, s srečo, ktere mu bogovi ne smejo zavidati. zato ker vedò, kako je odkupljena in kakò mora vztrepetovati v svoji višini, nad nepoznano strastjo človeško.

Zofija Podlipská.

Razumna žena ima milijone sovražnikov: vse nerazumne moške.

Ebner-Eschenbachova.

Človek joče, kadar je nesrečen, ali nesrečen je le tedaj, ko joče sam.

Marija de Luiu.

Kedaj je človek nesrečen? Če sreče ni dosegel? Oh, ne! Če mu je sreča zvenela.

Mme. de Rieux.

Ako bi bilo vsakemu človeku zagotovljeno razumno blagostanje, ali ne bi potem človeštvo začutilo, da je na najgotovjši poti k svojemu cilju? Duh človeški, prost najtežjih okov, pridobil bi si na potu napredka ono blago svobodo in vzletno moč, ki mu je neobhodno potrebna, če hoče končno postati našemu svetu prvo in najimenitnejše spodbudilo, kar je vendar neoporečno njegov namen.

Karolina Světlá.

Mir je popotnik brez doma; človeške strasti ga vedno preganjajo.

Adela pl. Brodová.

Sivi lasje so bel prapor miru, ktereга nam dviga življenje po svojih bojih.

Zofija Podlipská.

Ljudstvo dela ima svojo prihodnost. Ohranja si energijo, bistrost in navdušenje, in na podlagi dela, ktereга izvršuje, raste njegova samozavest, ponos in volja in moč.

Med tem ko en del ljudstva, kateri ni spoznal pomena dela, ubija njegova blaziranost, drugi del deluje, misli in ugi blje. Ko pride čas, ko se snideta obe stranki, začutila bo ena iz njiju malodušnost in otročji strah, druga pa sočutje. Velikodušnost in sočutje ljudstva dela bo njegova največja zmaga in zadoščenje.

Bož. Viková-Kunětická.

Tvoja delavnost bodi podobna solnčnemu žarku, kateri ne zatrepeče niti v najdivjem viharju. Njegova zarja sveti jasno do vseh koncev sveta in nič je ne more — zadržati. Samo odsvit njen trepeče, lomi se in razdeljuje po stvareh. Takò pojimajo tvoje delo drugi ljudje, in različen je njega učinek na različne misli v različnih razmerah in dobah. — Toda ti ostani nadalje neupogljiv.

Zofija Podlipská.

Nič ni za čednost mladega dekleta bolj nevarno, nego to, če si domneva, da ima vzroke zaničevati svojo mater.

Mme. de Versure.

Naloga razumni dekliski vzgoji mora biti: obrniti pozornost in veselje do koristnega dela in odstraniti one škodljive predsodke, kateri dosegajo svoj vrhunec v nazoru, da je delo nekaj sramotnega za človeka.

E. Bachová.

Tajnost je podobna luknji raztrgane obleke, čim bolj jo hočeš zakrivati, tem bolj se odkriva.

Carmen Sylva.

Plemenitaš postane vsakdo, kdor vstopa v armado, katera se je oborožila in pripravila, da izvojuje ljudstvu njegove ideale — armada ta se imenuje viteštvo duha.

Karolina Světlá.

Mnogo je ur, mnogo dni v življenju žene, katerih ne morejo izpolniti niti godba niti poezija, mnogo je v njem slučajev, ko niti resna veda niti vesela poezija je ne moreta na daljši čas zanimati.

E. Bachová.

Neumnost se postavlja vedno v ospredje, da bi se jo videlo. Razum pa se postavlja v ozadje, da bi bolje videl.

Carmen Sylva.

Beseda: to dete »ni moje« — nima zmisla za plemenito ženo.

M. Ž. Schwarzová.

Obrekovanje živi od svoje zapuščine, kajti ono ostane na veke tam, kjer se je enkrat naselilo.

Ebner-Eschenbachova.

Izprašuj prej svoje srce nego se zavežeš z obljubo; če si pa enkrat zavezana, ljubi dolžnost, katero si si prosto izvolila, nad svoje življenje. Lahkim načinom se je ne oprostiš, če se tudi zakoni temu ne bi protivili; smrtna sramota ti vendar v srcu ostane. Srce žensko, čuti-li globoko, ne sme sem in tja begati brez kazni. Njegovi globoki koreni naj dajejo moč narodnemu življenju in družinski čednosti, oni naj bodo vzor bodočim, boljšim zakonom.

Zofija Podlipská.

Naj je svet »zmodrel«, naj se je emancipoval od — čutstev družinskih, naj sodi in obsoja, kar hoče, ne dokaže, kar namerja. Kar je resničnega in dobrega, ne zaduši nihče nikdar.

Irma Geisslová.

Vsaki mož presoja ženski spol po tem, kakoršna je njegova mati.

Lady Bulwerova.

KO S SANJAMI SVITLIMI.

FRAN ŽGUR, PODDRAGA.

Ko s sanjami svitlimi
hodila je noč,
poljubila me je
tak mimo gredoč . . .

Dve zvezdi mi dala je
kraljica noči —
Dve zvezdi misli zaljubljenih,
moje dve oči.

In zdaj mi gore, in zdaj mi bleste
na daljno pot —
za njimi je mrak, za njimi je noč
nekdanjih zmot . . .

ŽENSKO ČASOPISJE NA ČEŠKEM. J FERFOLJA. PRAGA.

Na Češkem izhaja sedaj šest ženskih časopisov. Kot prvega in najbolj naprednega navajam tu »Ženski Obzor« (Praga II—702, Vodičková ul. 42), katerega morem priporočiti i našim Slovenkam. Za tem listom stojé najinteligentnejše češke žene, katere si prizadevajo povznesti svoje glasilo do višine moderne revije. Izhaja 10 krat na leto in stane 4 K.

»Ženský Svět« (Praga II. Jenštejnska ul. 1776 n. 2) urejuje pisateljica Tereza Novaková. Po vrednosti vsebine stoji niže od »Ženskega Obzora«. Izhaja 2-krat mesečno, izvzemši avgust, in stane 6 kron.

»Ženský List« (Praga II. Misliková ul. 1959) je kot glasilo socijalno-demokratskih žen jako spretno urejevan od pisateljice Karla Machové. Izhaja 2-krat mesečno in stane samo 96 kr. na leto.

»Ženské Listy« (Praga, Resslerová ul. 1940) ureja velezaslužena češka pisateljica Eliška-Krasnohorská-Pechová. (Ona je prav za prav ustanoviteljica prve češke in sploh avstrijske ženske gimnazije »Minerve«) »Ženský Listy« so glasilo starejših rodoljubnih dam, emancipistk sicer, ali še starega zrna. Izhajajo enkrat na mesec in stanejo K. 3.60.

»Časopis učitelek« (Administracija v Slaném) izhaja 2-krat mesečno (mimo mesec avgust) z mesečnima prilogama »Škola mateřská« in »Škola ženských ručních prací« in stane za celo leto K 6.— »Časopis učitelek« (Časopis učiteljic) je glasilo starejših čeških učiteljic, mislečih še po starem, večkrat še preveč po starem. Mlajše in naprednejše učiteljice ne stojé za tem časopisom.

Najbolj po starem pa misli »Česká Žena« (Praga 90-VI), glasilo kršč.-soc. žen in devojč. Bavi se jako veliko z bravovščinami in drugimi bogoljubnimi in

lojalnimi podjetji in polemizira zelo pridno proti soc. demokratičnim časopisom. Izhaja 2-krat mesečno in stane K 2.—.

KAJ GLEDAŠ ME TAKO HLADNO?

FRAN ŽGUR. PODDRAGA.

Kaj gledaš me tako hladno
z velikimi očmi?
Nekdaj sem gledal v njih nebo,
vso srečo mladih dni . . .

Vso srečo dni zaljubljenih,
a zdaj moj ves pekel —
A vendar, draga, jaz bi v njih
izgnanec rad zgorel!

Kaj gledaš me takó hladno?
Glej, zunaj cvete maj —
Drhti zaljubljeno nebo —
drhteč te čakam zdaj!

SOCIALNI TEMELJI NRAVSTVA.*) BERTA PAPPENHEIM. PREV. LEDA.

Ako se oglašam k vprašanju, ki ga označuje gornji stavek, ne mislim poskušati, da bi isto rešila v smislu, ki tvori tolikokrat središče npravstva, namreč: je-li v ustavitev nekih pogubnih prikazni našega družabnega življenja pripravnejše reglementiranje ali pa dvignenje policijskega nadzorstva. V tem vprašanju smejo pač le strokovnjaki zahtevati popolno kompetenco.

Jaz nameravam razmotrivati to vprašanje sè stališča svoje stroke, svojega poklica kot žena — poklica, ki nam vsem nalaga dolžnost, da stopamo po svojih močeh in po priložnostih, ki jih imamo, v službo skupnosti.

*) „Die Frau“, 9. letnik, 3., zvezek za december 1901.: Die sozialen Grundlagen der Sittlichkeitsfrage, von Bertha Pappenheim. — Ta velezanimivi članek sem prevela, ker je isti nekak resumé vsega, kar smo o tem vprašanju pisali v „Slovenki“, ter se čudovito strinja zlasti s tem, kar je opetovano naglašala urednica našega lista. Morda bo tuja pisateljica imela več upliva do izvestnih krogov nego Ivanka, Nada, Leda itd. Op. prev.

Npravstva se drži mnogo podrobnosti, vsled katerih je lahko razumeti plažost, — deloma prirojeno, deloma po vzgoji vcepljeno, — ki nas navdaja, kedar se hočemo s tem vprašanjem baviti ali pa celo javno o njem govoriti. Sama sem preživela v sebi vse spremembe tega strahu, ko so me vzgajali kot »višjo hčer« — »iz dobre hiše«, v smislu Gabrijele Reuterjeve. Vem, da je med trenutoma naivnega začudenja in groznega razumevanja dolga lestvica mučnih in težkih čustev, katerih se človek vse svoje življenje ne znebi. Jasno nam mora postati, da so na svetu razmere in dogodki, ki se jih niti ne dá omeniti, ne da bi to moralno čuteče ljudi, tudi oženjene, jako mučno ne zadelo. Potem pa ni težko priti do zaključka, kako strašne boje sè sramežljivostjo, sramoto in ponižanjem mora prestati mnogo tisoč človeških bitij, dokler ne padejo tako globoko, da si smejo drugi prilaščati pravico, da hinavski o njih molčé.

Kar nam je mučno misliti in grozno si predstavljati, to naj pustimo drugim doživeti, pustimo ravnodušno, mirno?

Če bi npravstveno vprašanje pomenjalo le moralno borbo posameznikov, kateri bi, ako slučajno omagajo, za skupnost ne prišli dalje v poštev, tudi tedaj bi po mojem menenju bilo kruto, gledati to borbo in počasno padanje ljudi ter o tem zmajevati z ramami.

Toda prostitucija kot moralno hiranje in umiranje posameznikov ni npravstveno vprašanje. Ona je le grozen znak, da imamo socialne razmere, ki pospešujejo take protisocialne pojave kot posledice.

Upogled v te protisocialne posledice socialnih razmer nam je možen o mnogih prilikah. V goli jasnosti jih n. pr. spoznamo, ako čitamo število, ki jih priobčuje statistika redarstvenih zapiskov in bolniških blagajnic. Ustrašimo se o taki priliki, pa mišlimo, da se je morda skratec igral z ničlami v tiskarni ter jih nekoliko preveč nasul. Toda ne, števila so prava . . . Ta

števila nas preganjajo. Polagoma postanejo važnejša, ilustrirajo se takorekoč sama s slikami jada in trpljenja, telesnega in duševnega propadanja, in s tal strahu pred to mnogolično propalostjo vzdihuje in se vspenja neprenehoma kvišku krepko usmiljenje.

Ne slabotno usmiljenje, ki bi vzdihovalo ter se v stran obrnilo, marveč usmiljenje, ki sliši in gleda s srcem in razumom, — kjer je potrebno, premaga plahost ter se spremeni v pogumno pripravljenost do dela, do pomoči. Take dogodke doživi marsikdo v sebi. Javljajo se brez vsake sentimentalnosti močno ali slabeje. Po individualnosti se kažejo bolj na čutni strani, ali pa bolj na strani razuma. O takih dogodkih bi lahko rekli, da so vzbudili socialno vest.

Čudno je, da vprašanja, ki nam ga vzbujena socialna vest takorekoč usiljuje, tako, da nanje ne moremo molčati, da torej socialnega vprašanja ne smatramo docela za najvažnejše vprašanje skupnih koristi, za vprašanje človeštva, ampak da se isto, razkrojeno v delna vprašanja, mnogokrat spremeni v boj med možem in ženo ter tako zgubi na svoji veličini. Vsled preprirov in malenkostnih spopadov na poti pozabimo semtertje docela na smoter, na prospeh skupnosti. Take ovire opazujemo posebno določeno na vsej črti ženskega vprašanja, v nasprotovanju možkih proti pridobitvenim naporom, študijam, političkim in občinskim pravicam žen.

Res je, da se udeleženi možki in kratkovidneži med neudeleženci, v kolikor se njih nasprotovanje giblje v mejah konkurence in borbe za kruh, lahko o tem sklicujejo na navidezne razloge, ki bodo jim se še dolgo časa zdeli merodajni. N. pr. zdravnik se boji zdravnice — konkurentinje; lahko si torej mislimo v eksistenčnem boju razmere, vsled katerih se zdi posameznim možkim študiranje žen nevarno ali pa celo pogubno. Tekmovanje

spolov priznavati sè stališča človeškega razvoja kot koristno, to zamore pač le človek, ki ume precej abstrahirati in je poleg tega še na zunaj neodvisen.

Drugače pa je z npravstvenim vprašanjem kot etičnim momentom. Kakor je le ena resnica, tako je le ena npravnost. Nam je v smislu vprašanja, ki ga tukaj razmotrujemo, »npravno« vsako dejanje in nehanje, ki nalaga posamezniku morda premagovanje ali žrtvovanje, ki pa skupnosti koristi. Nenpravno pa imenujemo vse, kar je posamezniku morda v uživanje ali veselje, kar pa skupnosti škoduje. In ker pomenja skupnost nerazdelno in neločljivo jedinstvo koristi obeh spolov, ne more biti enostransko spolno naziranje npravstva nikdar logično niti pravično.

In tako je dvojnato naziranje npravstva, ki je širom znano pod geslom dvojne morale, v resnici prištevati največjim krivicam, ki se jih mora civilizacija sramovati.

Najbližji razlog, da možki krogi posvečajo svojo pazljivost npravnosti žen in deklet, je naraščanje »zle bolezni«, kakor baje na Ruskem imenujejo z diskretnim skupnim imenom uničujoče posledice prostitucije. — V varstvo možkih torej! Lahko slišite iz ust frivolnih mož, da »bab ni škoda«, kajti one da »nočejo nič boljsega.« A možje! — Treba še le dokazati, da-li nobena noče nič boljsega, ali pa, če tisoči njih deloma nič boljsega ne vedo, deloma ne znajo. In v zvezi s takim pojmovanjem vidimo, kako možki v mnogih družtvih, o predavanjih, da, tudi v parlamentih govore in se posvetujejo o rastoči nenpravnosti žen in deklet. Meni se sicer zdi, da število pravičnih in razsodnih mož, tudi takih, ki s svojimi nazori stopajo v javnost, — vedno raste. Vkljub temu pa še vedno vodi mišljenje nerazsodne množice večina takih mož, ki so ponosni na to, da poznajo »babe« in ki niso morda nikdar pogledali v dušno in čutno življenje normalnega, poštenega ženskega bitja. In kaj

pravijo ti možje? Z nepresežno indolenco, s pomilovanjem ali zasmehom, s samozavestnim pomežikovanjem ali sitim gnusom ponavljajo ti mojstri logike kakor nekaj samo po sebi umljivega: Dekleta so pokvarjena, ker so pokvarjena. No, to pa jednostavno ne odgovarja resnici. Res je sicer, da je v družbi mnogo nebrzdanih, pokvarjenih elementov, in če ne bomo energično delali proti temu zlu, bo jih s časom še več. Toda mnogo mnogo deklet, ki so dandanes pokvarjena, so taka, ker je družba pustila, da so prišla na kriva pota, in ker jim, dokler so omahovala, dokler so stala na razpotju med dobrim in zlim, ni pomagala, da bi postala dobra.

Z besedo pomagati seveda ne razumem pomoči v smislu dobrotvorstva, nego to mi je: svetovanje, varstvo, pospeševanje in dovoljevanje vseh pravnih in političkih sredstev, ki jih potrebuje vsak človek, mož ali žena, da si ohrani fizično in нравno eksistenco. Sledimo vendar enkrat toku življenja takega bitja, katera sita, nepreiskušena dostojnost tako rada obsoja. Vseeno, kjer zagleda dekle luč sveta, ali v kaki hiši na dvorišču v Berolinu, ali v tvorniškem okraju Londona, ali v kakem »ghettu« (židovskem mestnem okraju) v Galiciji -- milieu ima povsod isti značaj. Telesno brez nege, opazuje otrok reči, ki njegovo zdravo razvijanje v vsakem oziru ovirajo. Spalnice so prenapolnjene, in pred otrokom se odigrava pehanje k eksistenci in za eksistenco kot edina vsebina življenja. Tudi to vemo, kako je s podukom in izobrazbo, z vzgojo in nadzorstvom. Vse nedostatno ter nikakor ne odgovarja zahtevam, katere pozneje neizprosno stavi življenje. Vse kar nam n. pr. nemška država v tem oziru nudi, je prisilno obiskovanje šole do 14. leta. Nihče pač ne bo hotel resno trditi, da je v tej dobi dekle zrelo na duhu, da bi moglo samo odločati o svoji usodi ter si samo skrbeti za svoj kruh, in vendar je na tisoče slučajev, da morajo

dekleta s tem trenutkom začeti skrbeti sama zase. Pa vzemimo ugodnejše slučaje, v katerih se dekleta pojdejo učiti h kaki šivelji, krojačici, modistki ali v trgovino in tako dalje. — Na vseh poljih, od delavke v tvornici do učiteljice in uradnice, je žensko delo o enakih vspehih še vedno slabše plačano nego delo moža. So mezde in plače, ki nam naravnost stresajo srce. No, in če tako v vsakem oziru slabotno, nedostatno vzgojeno, za svoj poklic nezadostno izučeno dekle opazi in izve, da je na svetu način pridobivanja gmotnih sredstev, ki mu brez truda nudi breskrbno, udobno življenje v vabljeni zunanosti, potem je pač le prelahko razumljivo, da opravičljivo, ako noče dalje nositi mučeništva poštenosti. In tako vidimo, kako se natakariče, prodajalke, šivelje in modistke, baletéze in koristke prodajajo, prodajajo več ali manj težkega srca. Možki svet se v svoji nravnosti zgraža nad tem — pa, recite, bi se li mogle prodajati, če bi ne našle k u p c e v?

Baš v tem tiči grozna krivičnost, če sta dve osebi skupaj storili zločin, da se eni naloži vso krivdo, dočim je druga v očeh sveta brez madeža. Nalašč sem rekla: brez madeža v očeh sveta, kajti po nespremenljivih zakonih narave tak zločin ne uteče kazni. Ni mogoče, da bi tukaj natančno govorili o vprašanju, ki se tiče globin in višin človeškega življenja, katerega podrobno proučevanje bi napolnilo celo človeško dobo in v katerega srečno rešitev bo trebalo delo in prizadevanje vekov. Vendar bi mislila, da sem stavljeno si nalogo rešila zelo nezadostno, ako bi ob teoretičnem razmotrivanju ne pokazala na polja, na katerih nam vzbujena socialna vest odpira in odkazuje docela določene kroge delovanju in zanimanju, na kroge, ki obstajajo navidezno za-se, ki so pa, kakor se prepričamo, ako se malo bolj uglobimo vanja, med seboj nerazdružljivo zvezani in zapleteni.

(Dalje.)

MAGDALENA.*)

J. S. MACHAR. Z DOVOLJENJEM PESNIKOVIM
PREVEL ANT. DERMOTA. PRAGA.

I.

Moj čitatelj, morda dosti
dobrih slik poznaš in slabih,
risajočih v sitih barvah
(kri, zlato, rubini, jaspis)
solнца nam zapad? Odpusti
to vprašanje, morda bodeš
avtorju še le hvaležen,
če povem ti kratko: Solnce
je nad Prago baš zašlo. . . .

Majnikova je sobota,
Prizorišče peti okrāj. . . .

Žgoči dan si po zatonu
prvič krepko je oddahnil.
Nekaj vlažnega je v zraku;
intenzivneje po ozkih,
ulicah so kratkih, krivih
zavonjali razni hlapi.
Siromašne prodajalne
Izraelcev so zaprte,
krog njih pa življenja žila
vendar bije v burnem taktu:
pestra zmes roji ondukaj,
govoreč, smejoč, šaleč se
delavci, ki od plačila
prišli v vmazanih oblekah,
postopači in vojaki,
fabričanke lic rumenih,
las na čelo počesanih,
hišine kriče zgovorne
polec shramb, upadle žene
z blede dečico v naročjih,
pred uhodi hiš stojijo,
z ostrim govorijo glasom;
že iz krčem lesketa se
plina luč, duše jo rdeči
zastori, a tu in tamkaj
že harmonika krekeče —
žila žitja bije . . . bije . . .

*) Glej književno vest.

Osem ura . . . Tam nad Prago
so zvonovi zabrnili . . .
žalostni ubrani zvoki
zgublajo se v tem vrvenju . . .
Svet trenotek . . . Gluhi bron pa
nad ugaslim dnevom žgočim,
nad tem morjem streh rdečih,
nad nebrom raznih stolpov,
nad somrakom, plavajočim
tje v pletivo tesnih ulic,
nad vsem, kar se v njih zdaj giblje,
nad veseljem njega ničnim,
žalom, bedo in ponosom,
ljubavjo, strastjo, hinavstvom,
nad malenkostnim, ničevim,
efemernim »jaz« človeškim —
kvišku tje v neba obok
poje svoj: Maria, ave! . . .

Na dveh krivih ulic voglu
baš pobeljena je hiša;
za nadstropje previšuje
sosedov rdeče strehe.
Žaluzije so spuščene
po vseh oknih, vse je mrtvo:
le visoko tam pri lini
v oknu bela glava, — roki
suhi je sklenila — starka
moli, zre v oblake rdeče; —
lep kontrast: življenje doli,
divje, bujno in vrveče —
tu pa konec: beli lasi
in molitev — skoro bil bi
lepo spredel paralelo,
kakor pesnik s patosom —
a na srečo starka (najbrž
lesk neba jo oslepil je)
gledati začela doli
je na živo to vrvenje
in oči nje stare, dobre
zasvetile so se naglo,
presenečeno se roki
sta razpletli od molitve,
prečo malo pogladili —
starka je izginila.

Baš je stopil nekdo v hišo.
 Trdo šel je po stopnicah
 škripajočih, prekoračil
 kratko sprednjo sobo. Starka
 tu je stala že pobožna:
 »A—a—ah!« roko mu stiska.
 On jo stisne s koncem prstov.
 Starka že odpira vrata
 druga, z drugo roko, pravi
 došlecu o tem in onem,
 — kaos, da ga ne razumeš —
 gost pa vstopa brez besede
 v sobico odprto, dasi
 v isti vlada gola tema.
 »Smrti bila bi se danes
 nadejala!« nadaljuje
 starke glas klepetajoči,
 ne pa Vas tu! Koliko je
 tednov že, odkar z obiskom
 niste več nas počastili!
 Že pol leta! To je grozno!
 Znanci Vaši pravili so,
 da soproj ste! Jaz smejala
 sem se — v tem Tomaž sem ženski!
 •Ta — oženjen — pravila sem!«

Dolg natakar v tem prižgal je
 treh velikih lustrov luči:
 zdaj zbliščal se salon je
 zlatordeče tapeciran,
 mizic mramorjevih poln.
 S sten, z barokovih okvirjev
 gledajo te barvotiski —
 slike polonagih žen.
 Za oguljeno zaveso
 glasovir stoji. Parfum
 v vzduhu trepetaja; in vina,
 las spletenih vonj, tobak.
 Moj junak (čitatelj morda
 odpusti mi, da ga zopet
 vlačim sem med oklepaje:
 ti so kabinet mi, v katerem
 z bralcem se brez prič zgovarjam;
 torej moj »junak« — junak ni
 prav za prav v pomenu starih
 in romantičnih gospodov,

iz navade tak mu pravim,
 predno vam povem ime)
 sede v kot, prekriža nogi,
 dé cilinder svoj na mizo,
 vrže vanjga rokavice
 in nasmehne starici se,
 ki nasproti njemu sede.

»Kaj pa vi?« roke si mane,
 da mu pokajo v njih členki.

»Vse je šlo po starem tiru,
 gre še danes... Nekaj vendar
 se zgodilo je... Umrla
 Katja je!«

»Kdaj?«

»Temu že je
 pet, šest tednov. Baš sem bila
 jaz pri nji v bolnišnici...
 Reva mala! Verjemite,
 bilo ji je šestnajst let le,
 vmirala je tak nerada!
 Kak oči nje vame zrle
 plašno so, kako boječe!
 Spačena je bila, da je
 spoznal nisi...« drobne solze
 zablestele so se starki
 na obrvih.

»Res, sočutna
 ste, madam«, smehljaj se gost je.

»Saj pa bil je to trenotek,
 ki ne da se pozabiti«,
 resno je madam menila.

Govorila sta še dalje
 mnogo; gost ironično je
 vse glosiral, starka pa se
 spuščala je vedno zopet
 v širno strugo svojih čustev.
 V tem salon se je oživljal.
 Deve pestre prihajale
 so v fantastičnih oblekah,
 smel pogled v očeh ognjenih,
 neder sneg razgaljenih,
 žgoč parfum in goli lakti,

polna meča — da, da, te sō
s čustvom že zbankrotovale
in igrajo v tem igrišču
za kos kruha; dnes imajo
šalo, smeh, mladost, lepoto —
jutri pa se list obrne,
in za zmir je vse zgubljeno . . .
Nemo klanjajo se gostu,
ki motri jih z okom hladnim;
svalčice prižigajo si
in prepevajo napeve
in se šalijo brezskrbno —
kakor včeraj, — morda jutri.

»Ono vitko v črnih krilih«,
mu madam je šepetala,
»drznem se priporočiti
čislani pozornosti«.

In ta vitka v črnih krilih
spetih do vratu krepostno,
ta edina, ki dejal bi,
da med Venerami temi
Te Marjetice spominja —
tista tam-le z licem svežim,
z okom modrim neupadlim,
razčesano koso vrhu
čela belega — poskuša
pušiti baš cigareto.
Težko to je, dim duši jo,
in kašlja, smeji se zopet,
da blešče se zobki drobnji
kakor vrsta biserov.

Starka: »Gospodična Luci!«

Pride, gostu se prikloni
z gracioznostjo šaljivo;
vsede se nasproti njega
in v oči se mu zagleda
in začne se mu smejati.
Starka pa odide.

Živce
vse junaku zdaj prešine
smeh teh višnjevih očij,
in ironska apatija,

zapusti ga, duša v ljubki
mu drhti toploti, nekaj
sili v smeh glasán, brezskrben
ga, podoben smehu dece,
šali se, ne da bi zbadal,
govori ji zanimljivo —
oh, oči ta ženskih čar!
(čuj me, prosim, bralec dragi:
psiholog bo pač kozolce
vsem ljudem očital mojim,
da značaji so nemožni —
torej že sedaj proglašam:
v to, kar ljudstvo tu nazivlje
naš značaj, al pa karakter,
ne verujem, ker nazor moj
drug je — modrcev najboljših,
malo v njem materije je
malo mistike in teme,
toda v verze mora iti.
»Jaz« naš — je samo želodca,
živcev in vremena suženj,
a večinoma udá se
»jaz« u drugih naših bližnjih,
bodi, da je ta močnejši,
bolj vabljev je, stran obratna
»jaz«-a našega — tako smo
vsi tu le kameleoni,
res, priznavam, z neko slabo
vrsto glavne barve, toda
ta pod zgornjimi navadno
se izgublja barvami.
Al rečeno učenjaški:
vnanjih vplivov tu je človek
rezultanta, duša pa je
plošča fotografična.
Magnetizem — toda dosti,
dosti sive teorije,
ta dva v tem se lepo živo
pogovarjata, smejita.)
Predmet lep! Šentjanska božja*)
pot — in množica z dežele,
ognjemeti na Veltavi,
v ulicah pa žitje pestro,

*) Šentjanska božja pot je na čast Jana Nepomuckega, o katerega svetništvu dvomijo nekateri zgodovinarji češki in nemški.

in naprej tako še dalje —
predmet, kateri je zanimal
dosti že ljudij, duhov še
večjih nego moj junak . . .

Že glasnejše je v salonu.
Vino pijejo tu gostje
s slatino. Gospod je Plojhar
blizu mizice junaka
krasno čelo nagubančil,
puši tretjo cigareto
in nekako bleđ postaja,
tam gospod Brouček pravi
o popotovanjih dolgih,
dočim deva mu kipeča
z ročico inaši že usta.
Verunski, kipar propadli,
tu podpira svojo glavo,
in prijatelj, vulgo Žitje,
vedno mu brenči v ušesa
zastrupljene reke svoje;
in gospod Klemént . . . (priimka
mu ne vem) sedi sam v kotu,
piše list sentimentalen
(tretji že) prijatelju
o platoniški ljubezni
svoji, a po strani gleda
neko vabno črnolasko;
onđi Bogdan, nek posestnik
iz Šumave, od malérja
z »Lastovicami«*) zabredel
je na polzko pot življenja,
glej, in tu mu prija bolje:
z roko eno mi objemlje
vratek črne bajadere,
z drugo roko nese čašo
k ustnam njenim, in smehlja se;
tam pa Ronovski otožni
Onjegina mir ledeni

*) »Lastovice«=»Vlaštovky« je daljša pesem El. Krásnohorské, češke pisateljice starejše mode. Bogdan je oseba v ti pesmi, bedasto narisan lump. Plojhar je junak romana I. Zeyerja, ostali moški v tem lokalu so iz Šimáčkovega romana „Štěstí“ in iz knjige R. Jesenské „Tři listy“. Pesnik jih je upeljal v ta lokal, da pokaže, kako se vedo v takem življenju. „Malo kritike, malo posmeha je bilo v tem“ — piše avtor.

trudi se posnemati.
V miznici imam spis velik
o Ronovskem, dvajset tisoč
verzov menda, rimanih, saj
kakor dober vsak poet sem
nekđaj tudi pisal Fausta,
a previdnost višja čula
je nad njim: moj Ronovski je
v veke pokopan mi v pultu
med »antičnimi« stvarmi);
nekaj moških, starših mlajših
še, naštevati jih nočem,
z deklicami se zabavlja —
vzduh se napolnjuje z dimom,
gorko sapo, in v tem mirno
znanca bavita se dalje.

»Torej bili ste na Laškem?
Vas zavidam. Pol življenja
tam za leta pol bi dala«.

»A zakaj?«

»Tako. Tam menda
nekaj je prekrasnega.
Niti se ne da izreči.
Dišati to čutim s pesmi:
»Kennst du das Land . . .«

»Sanje, sanje,
pesniška je tradicija.
Glejte, prosim, moje vtiske:
Na najetem mezgu jezdil
sem čez Apenin. Florenca,
modri Arno, in pod nebom
modrim celi gaji oljk —
a na vsem, na vsem sledovi
milijard očij so glupih,
ust odprtih in citatov
z Bedekerja. »Tu junaka
mojega pogled zadene
zaničljiv od mizice
tam sosedne — indigniran
ga poslal gospod je Plojhar).
»In pa Rim«, nadaljeval je,
»lepa stvar. Vse cerkve, zbirke
sem pregledal, katakombe

sem prelezel vse do zadnje,
kardinalov par sem videl,
papeža, in v parlamentu
opozicije lep nastop,
dolgočasil se v Kampanji
in preklinjal vse voznike
in vročino, muhe, redkev,
česen — grozno je poglavje
v talijanski kuhinji —
vrhu tega pa naenkrat
zgrabi vas bolestna želja
po ti zakajeni Pragi —
in najurnejši kurir,
ki na sever spet Vas pelje,
zdi se Vam le kakor polž —.«

Tu prekine mu besedo
oster zvok klavirja -- valček.
Toča zvokov ta pa vrže
v družbo novo mi življenje.
Tu mi ena deva z nogo
potrkava v taktu, druga
z dlanmi tleska, nek mladenič
kodrolasi plavolasko
vitko krog pasu lovi,
pleše ž njo med mizicami.

Kakor v sanjah polglasno
Luci poje z glasom tenkim:
»Saj le enkrat smo na svetu,
kras je nam le enkrat v cvetu,
lice zguba nam starost —
aj, kje naša bo mladost...«
Glavo zdaj povesi. Neka
žalost zablisi ji v oku,
a le hipno... In pogladi
čelo z dlanjo si. In glavo
dvigne kljubuje, zasmije
se naglas: »No, kak je dalje?«

— — — — —
Bralec dragi, oj, ne sodi
po le-teh osebah in pa
po lokaliteti, da teh
verzov avtor posvetnjak je,
samopašnik, proti redu
svetnemu upornik, cinik

pust in nemoralen, koji
htel z višav bi zvleči čistih,
modrojasnih poezijo
nekam dol v orgij močvirje —
ne, on je preprost filister,
suženj svoje kancelije,
državljan, plačuje davke,
mirno sodi on o svetu,
zmerno je in zmerno pije,
po večerji vsak dan čita
vvodnik in novice dnevno
prav predplačanega lista,
in na dolg si kupi časih
knjižico pohvaljeno,
je vesel na zadnji strani,
če konča se vse s poroko,
ob desetih se uleže,
mirno, dobro spanje spava
do pol osmih... njega verzi,
ki jih spisal v prostem času,
sprva bili so pač čudni,
izveneli pa ubrano
so v moralko čitanke —
torej upa po pravici,
da s tem delom pri vseh znancih
v dober se spomin zapiše.
Ták zares je torej avtor.

Dalje sveto tu obljublja,
da odide s tega kraja
med ljudi poštene zopet,
da popišoval bo žitje
mirno, svatbe in botrinje,
dobrih bližnjih razgovore,
in tak upa, da enkrat se
na poslednji strani knjige
od čitateljev poslavljal
bo v prijateljstvu najboljšem...

— — — — —
»— — dejte, kak je to mogoče,
da ste s tako čisto dušo,
da ste s tem očesom jasnim
vendar padla v ta brlog?
Ali svet za Vas proštora
ni imel drugje?«

»Ti, Bože!«

sé mu smeje, »niste prvi,
ki me zdaj tako vprašuje.
Sem-le človek lahko pride,
še ne ve, ne ve, kako . . .
lep obraz in malo bede —
in ta svet za Vas je precøj
kakor napoševna ploskev :
en korak — in že ste doli.
In pa, često tak preišljam,
morda to je zakon večen,
da za neke mesta ni,
ako ne tu doli . . . doli . . .«

»Mir zavidam Vam, s katerim
zrete na življenje svoje«,
dé on z malo ironije.
»Toda, ali ni trenutka
v ti-le čisti atmosferi,
ko Vam davi grlo groza?
Premišljujete o tem li?
Mislite li kdaj v prihodnost?«

»Pa čemu? Si-li pomorem?
Nič ne mislim, časa nimam
za tak brezuspešno delo
ko preišljevanje moje«.

Moj junak je v čudnem stanju.
V njem zdaj veje neka dobra
npravna notranja resnoba.
V duši vsaka mu beseda,
ki jo reče, še trepeče.
On na skrivnem v nji si laska
in sam sebe cení višje
zbog strani moralne svoje,
ki jo baš je našel v sebi.
Neprijetno ga le draži
mir te deve; rad bi videl
žalost njeno, njene solze,
čul romantično dogodbo
kakšno, dasi izlagano,
rad bi videl, kak obupno
si z rokami gladi čelo —
ona nič. Nasproti njemu
tu sedi pri mali mizi
v sobici podolgasti,

z rokama v naročji, modre
gledajo oči v plamen ji,
tje v svetilnico, v zenicah
žarni točki se bleščita.

Tam od spod pa smeh zveni,
zvok piana in teptanje,
a le tiho, pridušeno,
kot odmev iz daljne dalje . . .

»A prihodnost . . . kdo na to bi
mislil, česar danes ni še . . .«
pravi ona s tihim glasom.

»Ne, Vi ne umevate, ne,
tega žitja«, govori on,
»vendar pa, kak bajna stvar je
to življenje! Solnce, zvezde,
vonj spomladni — mislite si,
da ležé oči te vaše
v rakvi mrtve, doli kje,
tukaj pa vse dalje polje,
sveti, cvete — al brezmerne
v tem ne čutite bolesti?
In življenje Vaše . . . rajši,
to prisezam, gledal bi vas
v rakvi doli. Kak bo konec?
Kakor Katje, o kateri
pravila madam je preje?
Al postarate se v bedi,
v gnusu tu?« Junak moj vzdihne
pól pomilovalno, nekaj
pa v ogorčenju moralnem.

»Ne, ne, ne, to bo drugače.
Mora biti.«

»Kak?«

»Ne vem še.

Ne postaram se, odidem
prej.«

»Odidete? Kam neki?

Kak fantastične besede!
No, povejte mi —«

»Povem Vam.

Zdaj obšla me je odkritost,
a čemu, ne vem. So hipi,

da, ko se spominjam vsega,
mladih, zdanjih in bodočih
svojih dni. Nad sabo sama
čutim le pomilovanje
neizrecno. Družega nič.
Mišlim v tem si, da prihodnjič
v takem-le trenutku moram
zginiti iz le-te hiše
in leteti kakor strela
tja po ulici nemarni
k vodi dol... S stališča tega
motrim jaz življenje svoje
in bodočnost... Da le groze
ne bi bilo, ki me vedno
pri tolažbi taki zgrabil...
Voda strašna in ledena,
hu, zelenkasta —

Telo se

vse ji trese v mrzli grozi,
roka pade ji na mizo,
bela ročca, prstki vitki
bobnajo po nji nervozno.

Moj junak je ljubil vtiske
(kakor mi moderni vobče)
dovršene, a pogrešal
pri ti devi je še nekaj;
čutil je sočutje, dobro,
a sočutje to je bilo
gladno, (veš li, bralec dragi,
da trpljenje tuje, tuja
žalost je slaščica živcem
našim?) tem bolj gladno, ker mu
pokazala duše kos je,
ko obšla jo je zaupnost.
Vso bi rad poznal, pa vpraša
jo sočutno, pridušeno
po minolosti in gleda
ji pri tem v oči resnobno,
motri z dolgim jo pogledom.

In pripoveduje tiho,
rezko mu in v kratkih stavkih.

Oče nje je bil učitelj
V mestu malem na deželi,

Mater zgodaj je zgubila.
Sama tak Lucija rastla
brez nadzorstva je, brez vodstva.
Oče zgubil se, popival,
cele je noči kvartal,
v tem doma je ona brala,
kar je bilo. Zgodaj dala
se je zapeljati. Toda
ne s strasti, ljubezni, nego
le bolj z radovednosti.
Izpodili so očeta.
Šla sta v Prago. Tu postala
guvernanta dveh otrok je
pri meščanu bogatinu,
lahkoživcu. In gospa jo
ljubosumna brez povoda
vedno je zasledovala.
Krajcar vsak ji vzel je oče,
hkrati pa ji zmir očital,
da premalo je. Ta oče!
kar živi, nikdar ni čula
ni besedice ljubezni
z njega usten... Samo mater
v blaženem ima spominu,
na ljubezen pa očetov
ne veruje... Črez tri mesce
hiša ta ji bila peklo.
Šla je. Oče našel ji je
službo prodajalke. Novo
peklo. Uveljaviti ni
mogla se. Tovarišice
mučile so jo zbadljivo.
Šef jo je surovo kregal.
Šla je spet. Na dolgo pravil
in široko ji je oče
o življenja celi bedi,
o poštenosti tak zvani,
ki pri ženski dim bajé je,
končno pa ji je predlagal,
naj se vrže sem v to strugo.
Vrgla se je. Boljše tak
žije tu kot tam je žila,
oče vsaj je zadovoljen
z njo povsem. Madam ima jo
rada. No, razlog ljubezni
stare žene pač ji znan je,

a hvaležna ji je zanjo —
ker ji to je nenavadno . . .

Sit junak je moj. Z desnico
bobna zdaj ob mizico,
sence si podpira z levo.
Dolg zavlada molk med njima.
On se dvigne. Roko stisne,
govori nakrat ji suho:
»Dobro bode, če se danes
kar tako razideva . . .«
Šel je . . .

— — — — —

Bralec dragi, vidim,
kak ti v dvomih pogleduješ
avtorja le-teh vrstic!
Govorim ti o junaku
in te vlačim s par sto verzov
zmir za njim, pa še ne vem,
prva da dolžnost mi bila,
da popišem ga nekako
in predstavim ti natančno!
Pač desetkrat že dejal si:
glej, starejši prav imajo,
mlada generacija ta
v vsem je vendar le površna!
Bralec dragi, prosim lepo,
spomni se, kaj knjig prebral si,
spomni se ljudi popisov,
ki jih vsak je s hvalevredno
pridnostjo naredil avtor!
Roko k srcu, in povej mi:
al predstaviti si moreš
enega vsaj izmed njih?
Tudi jaz ne. Ko bi rekel,
da junak moj las je redkih,
kot sedanja vsa mladina,
špičasto ima da brado,
in oči vsakdanje, temne,
nos normalen, lice rjavo,
nenavadne ni postave,
na mezincih nohte dolge,
da po modi je oblečen —
al poznaš ga bolje? Ne pač.
Jurija so ga krstili.

(To ime pa ni nobena
pesniška kaprica moja —
dasi lahko bi se zdelo:
saj pri nas ni pesmi, slike,
skic, romanov in novel,
da junak ne bil bi »Jurij« —
toda ranjki njega oče —
velik bil posestnik je,
mlinar zunaj v mestu malem,
menda milji dve od Prage —
čital rad povest je češko,
v duši se mu je omilil
Podjebrad naš — torej sin je
moral tudi biti Jurij.)
Kmalu so ga dali v šole.
Tete dobre so oči
čuvale ga, in otročja
vdova brez otrok postala
kmalu sužnja je despota
malega; gimnazij slavno
je dovršil in napil se
iz antiškega studenca
večno svežih klasikov,
ko smo pili mi jih; isto
v duhu mu je obtičalo:
Cezar velik je Rimljan bil,
jako plešast in — žal — spisal
grozno fadne je spomine,
in Horac je svoje pesmi
v miznici imel devet let,
(Jurij mislil je, naj mari
tam bi plesnovala večno),
jezik fin Lukul imel je,
mного Cicero govoril —
in prištejte sem podobni
plen, ki čili ga mladenič
s kozma grškega nabral je,
in dovtipe, anekdote
smešne o profesorjih,
pa spoznate, skratka, v tem da,
kar v življenje nesel je,
bil za nami ni. Študiral,
jus je, plesal na vseh balih,
govorancal v društvih, slavnim
pevkinjam kočije vlačil,
proti jutru domoljubne

pesmi pel s tovariši
 v spečih ulicah in nosil
 je pod čamaro ponosno
 trikoloro vseslovansko.
 Bral je dokaj a najraje,
 si zapomnil točke take,
 z njimi lahko da zabelil
 govor svoj je in razgovor.
 Končno pa za zmir od študij
 se je ločil, vstopil v žitje.
 Bil je bogat — gospodar
 časa svojega. Ustajal
 pozno, pusto jutro klel
 in preganjal na Prekopih*)
 ljudstva praznih, zapuščenih ;
 po obedu je posedal
 z drugimi v kavarni, brusil
 šale, anekdote, dnevne
 liste premetaval, potlej
 zopet šel tja na Prekope.
 Tu bil Jurijev je živelj.
 V temi so luči vzplamtele.
 Spod zavojev so oči se
 ženske bliskale. Šumela
 krila. Govor in koraki
 drsajoči, migotanje
 raznih bitij tu prijetno
 ga razburja. In pozdravlja
 znance svoje in odzdravlja.
 Tu medpotoma postane :
 nov škandalček, opravljanje,
 neka nova toaleta . . .
 Sedem bo, čas za v gledišče.
 Ne s pasije, ampak, ker so
 tukaj znanci razni, da bo
 lahko jutri duhovito
 igro cenil in igralce.
 Neprikrito pa se zmiraj
 veselil je le baleta . . .

Lani mu umrl je oče.
 S pompom so ga pokopali,
 (pet duhovnikov in godba,
 in vsa društva) — koj naročil
 mramornat pomnik na grobu

*) Najlepša promenada v Pragi.

s pozlačenim je napisom,
 sedel naglo spet v kočijo
 in odpeljal spet se v Prago . . .

— — — — —
 V vlažni noči zdaj koraka.
 V tlaku vlažnem plina luč
 zлива z meseca se leskom . . .
 Vrsto hiš zastira siva
 tema. Kalna v njih svetloba
 se blešči skoz oken steklo . . .
 Tam nekje drdra kočija,
 v prazni ulici odmeva
 jek . . . Nerodno korakaje
 po hodniku kak občan mi
 govori sam s sabo . . . v senci
 hiš s korakom plašnim žensko
 bitje švigne mimo njega . . .

Jurij z glavo sklonjeno
 gre počasi. Ne premišlja,
 vidi le tam v sobici
 vitko devo to, v svetilke
 luč gleda . . . — Kdo bi zmenil
 se za tako prazno stvar
 ko premišljevanje moje —
 usteca nje govorijo . . .
 Jurij pa si to ponavlja
 nehote in poluglasno.

Kar iz krčme tam pred njim se
 privali ljudij množica
 s krikom in zmerjanjem pustim.
 V progí svita, ki se lije
 ven izza odprtih duri,
 dvigajo pesti se težke,
 sliši se zasmeh — udarci —
 proga svetla, in vrvenje
 to izgine . . . in iz krčme
 zadušeno spet odmeva
 petje, vrišč harmonike.

S temnega pa vstaja tlaka
 neki človek in preklinja :
 »Banda! Sodrga! Proč z vami!
 Jaz — goljuf! . . . Gospod, vi veste,
 (Jurija mi ogovarja)

»veste, kak lahko z roké
pade karta dol na zemljo!
Toda dobro, dobro ipak,
kaj se jaz omikanec,
mešam tu med take lumpe!«
(Gre vštric Jurja.) »Takšno
nam je ljudstvo! Naše ljudstvo!
To je rak, ki nas pogublja
narodno, politično — da,
temelja ni...« si odkašlja.
»Ljudstvo to poznam... Učitelj
bil sem nekdaj... čudite se?
»Da, i jaz se čudim danes...
Tak usoda zla podere
pač človeka!... Sreča moja,
da imam hčer... Dobro dete...
To Antigona je moja
v bednem žitju... Vi, gospod,
pač srce imate dobro,
sočustvujte pač z mano —
hvala Vam. A dovolite,
da seznanim s hčerko svojo
Vas -- tam v tisti hiši — nič se
ne čudite —« Jurij hitro
stopi in za prvi vogel
krene, kakor da je mrzel
curek ga polil, se strese...

S stolpov mnogih ure glas
zazveni v počasnem tempu,
vlak zapiska na postaji
tamkaj... In vse tiho... tiho...
»Hči nečistnica in oče
lump prekrasen — danes sem se
pač seznanil z rodov vzornim —«
zaironizuje Jurij —
toda spet se mu prikaže
glava s prečo razčesana
in oči, oči te čiste
gledajo na njega dolgo
z neizrečenim očitkom...

NOVE KNJIGE.

Magdalena. (Naša doba. II. 650--658) V enem oziru je doživela Macharjeva Magdalena pri nas usodo epohalnih umetniških del — premnoge ocene o nji so se v temeljnem pojimanju direktno razhajale, nekatere so jo obsojale, druge pa jo pozdravljale kot neobičajni literarni pojav. Delo samo je izšlo seveda v dobi in za preposebnih okolišnosti — v dobi akutnega literarnega boja, v katerem je pripadla našemu pesniku odlična uloga. Toda vkljub temu različno presojanje Macharjeve pesmi očitno dokazuje, da je izšla na prehodu ne le naše literarne kritike, ampak i na razpotju različnega socialnega naziranja — Magdalena je namreč pred vsem socialna pesem. Mladi so videli v nji pravično zavzemanje za zatirano in nesrečno ljudstvo, Privrženci starega privilegiranega nazora so nad njo vili roke, nekateri so s svojega teatralnega koturna grmeli i proti pesniku. Padle so o njem znane ostudne besede, ki niso niti duhovite, še manj pa pravične. Vlačile so se skoro po vseh žurnalih med ušesci — eni so jih citovali z netajeno radostjo, drugi z odporom in ogorčenjem. Sama gola tartiferija. Pesem se je dotikala krajev, ki so znani iz lastne skušnje izmed 100 dorašlih mestnih moških vsaj 99, pa le dotaknila se jih je, in tako krepostno sramežljivo in s tako očiščujočim končnim utiskom, da v čitatelju ne vzbudi niti toliko strasti kakor nepogrešna novela zaljubljenih ljudij. To trditev dokazemo s podrobnejšim očrtanjem dejanja.

»Nade Prahou slunce právě zapadlo... Sobota je. Měsíc květen. Jevišťem je pátá čtvrt...« Skozi pestro množico prebivalcev tega okraja, kjer »tepna žiti bije« pesnik pelje čitatelja v hišo »citu bankrotárek, jež v té herně světa hrají o kus ehleba; mládí, krásu, žert a úsměv mají dneska — zítra karta jinak padne, a vše na vždy prohráno«. V tem trenutku že vstopa v hišo gost, katere madame ga pozdravlja, madame, ki je baš malo pred molila v strešni lini. To je dober znanec hiše. Jurij — tako se imenuje — je junak pesmi.

Madame opozarja gosta na »tam tu štíhlou, v černých šatech, Marketku mezi těmi Venušemi« — gospico Luci. — Ta nenavadno učinkuje na mladega moža,

»libé teplo chvěje celou jeho duší«. Jurij se začne razgovarjati z Luci.

V nje podolgasti sobici bi gost rad zvedel, kaj je zapeljalo to nenavadno deklico sem v brlog. »Zde se člověk octne snadno, ani neví, neví jak... Slušná tvár a trochu bídy — a ten svět je náhle pro vás jako plocha nakloněná: jeden krok — a již jste dole«. Jurij ji predočuje nje sedanji grozni položaj, nje pošastno bodočnost. Raje bi jo videl v rakvi nego tu. V nadalnjem razgovoru Luci razkriva svojo dušo: upa na osvoboditev iz tega groznega kraja — tam dolí v vodi. — »Tot' ten bod, zkad se dívám na své žití, na budoucnost«. Njegovo sočutje in neka nrvnostna istinitost, katero je videla Luci v v njem, provzročá, da mu pove svojo preteklost. Ona je hči učitelja. Mati ji je kmalu umrla in oče se je moralno izgubil; kvartal je, pil in zapravljál. Doma je ona v tem brala vse mogoče. Kmalu se je dala zapeljati od nekoga — kar iz gole radovednosti. Očeta so odslovili in odslej ga je morala rediti hči. Postala je guvernanta in dajala zaslužene novce očetu. Bilo mu je premalo. Oče ji je poiskal službo v prodajalni za obleko. Naposled jo je pregovoril in speljal sam na pot, na kateri se baš nahaja. Sedaj je oče ž njo popolnoma zadovoljen. — Strašen úsek člověkega življenja! In ta oče je i v nadaljnjih dogodkih neprestano ničemen demon, kateri ji je zunanja ovira, da ne vstraja v poštenem in nrvnem življenju. Luci tu prvič kaže svojega značaja slabotnost in pasivnost. -- Svojega očeta ne ljubi — »v lásku otců nevěří« sploh — a vendar se ne more odtrgati od njega in gre i v to ovzdušje. Jurij po tem razgovoru stisne Luci roko in odide.

Medpotoma pa premišlja o celem slučaju, o deklici, dokler ne pride do krčme, iz katere so med vriščem in upitjem nekoga vrgli iz zakajenega lokala — to je oče Lucijin. Ta se tudi Juriju predstavlja, pripoveduje o sebi in svoji hčeri »tam v tom domě« — ne da bi ga bil kdo vprašal. Jurija je zamrazilo, kot bi ga bila polila — sprcha špíny«.

Živel je brezskrbno in blazirano po navadi. Ali ta deklica se mu ne izgubi iz misli. O prvem mraku ga zopet vleče neki čar v znano hšo petega okraja. Tu se zopet ponavlja to, kar prejšnji večer. V

njeni navzočnosti čuti nrvno istinitost, kara jo in pomiluje. V Luci se je dovršila res važna izpremema. Njeno lahkomišelnostno mišljenje je izginilo — Jurijeve besede so jo zadele v dušo.

Da-sí Jurij v trenutkih sebičnega razmišljanja sam sebe graja radi tega, vendar osnuje načrt, izrovati jo iz tega blata in vrniti poštenemu življenju. Bogat je. Ne daleč od Prage ima veliko posestvo in mlin. Teto ima angeljsko dobro, ki ne pozna večje slasti, nego bližnjemu dobrote izkazovati. Edina njena slabost je prevelika ljubezen do Jurija. K nji bo Luci odpeljal. In precej izvrši svoj namen. Madame se pošlovi od nje z opombo: »Bude-li Vám v tom světě néjak divně — můj dům je Vám otevřen«. V nevihti odpelje Luci po noči k svoji teti.

Teta, ki je znana v celem okraji kot dobrotnica ubogih — jo pozdravlja z otroško radostjo in največjo obzirnostjo; v njeni navzočnosti kar kipí od dobrosrčnosti in prijaznosti, obsiplje jo z vsakovrstno skrbljivostjo in pazljivostjo. Luci se ozira v novem svojem življenju in se zatopí v vročo molitev.

Luci živi srečno ob strani angeljske starice. Pri teti še spoznava plitvo in blazirano dušo Jurija. V njegovi sobi, ki so jo ji odkazali začasno, nahaja na mizi raznovrstne slike polonagih baletk in podobne stvari. On se je v tem tudi iztreznil iz hummanega navdušenja in obžaloval svoje dejanje; toda v resignaciji se navadi na to izpremembo v hiši. Svojega življenja pa nikakor ni izpremenil: zopet hodi v obliगतnem dolgočasenju po Příkopih, po kavarnah in drugih krajih kakor preje s prijatelji, dokler ga zbadljive opazke in sumničenje prijateljev ne prisilijo, da sklene oditi na svoje posestvo. Vrhu tega je še Lucijina Erinija — njen oče, našel hčer v novem stanovanju. Sklicevaje se na svoje »světe pravice, pravice očeta«, razburi družinčad, kateri razkrije nedavno preteklost svoje hčere. Slučajno pride Jurij k temu prizoru in umiri pijanca s par bankovcev. »Pane, Vy jste čestný člověk, máte jistě účast s námi«, takoj razuzdani oče izpremeni svoje dosedanje nastopanje — scena, ki živo spominja nekega prizora v Sudermannovi »Časti«.

Za nekaj ur se peljejo Jurij, oče in Luci iz Prage v mesto na deželi, katero

pesnik krepko karakterizira. Mojstersko razvija pesnik pred čitateljem malomestne malenkostne razmere tega mesta. — Dve stranki se rujeta med seboj; vzrok so osebni spori, osobito žen prvaških. A osebni spori se zagrinjajo pod ščitom sodobnih polit. gesel. Zraven pa družabno življenje malomestnih žen: neprestano opravljanje, radovednost in nevoščljivost, tajne spletke; makaronske konverzacije, nesmiselna vzgoja deklic itd. Jurijev prihod je vzmimiril celo mesto. Najbolj še tuja gospica, ki je prišla ž njim.

Ženska honoracija gre vohunit. Najprej gospa županja. Vozlja to in ono, toda stara teta vse njene pentlje spretno razreši, predno jih je županja mogla zategniti. Dosegla ni nič, nego le umazano očrnila svojo tekmovalko, gospo doktorico, in žene cele opozicije. Za malo časa je prišla na vrsto gospa doktorica v isti ulogi in ona sedaj razlaga vse, kar ste prej čuli od županje, samo z zamenjenimi imeni. Najžalostneje pa je pri tem, pravi teta Luci, da je vse res, s čimer se očrnujeta tekmovalki.

Luci in teta se morata udeležiti izleta mestne honoracije. Luci vzbujata pozornost vseh dam, mladih seladonov in ljubosumnih gospic. Dočim se drugi zabavajo, izgubi se Luci iz te tuje družbe, kjer jo je vse peklo. Daleč v gozdu je zagledala moškega, ležečega na pledu. To je nesrečen student, jetičen, čegar nazori se križajo z vso to malenkostno družbo; zaradi tega ga pa smatra poštena ta družba za norca, »Jakobinca«. Toda Luci je k temu trpečemu človeku vlekla posebna simpatija.

(Zvršetek pride.)

BELEŽKE.

Slušateljice na češki Ferdinandovi univerzi v Pragi v šolskem letu 1901/02. Vseh vseučilišnihlušateljic je letos na češki univerzi vpisanih 70. Med temi je 8 rednihlušateljic medicine. Na filozofični fakulteti je vpisanih 13 filozofk kot rednihlušateljic, 49 jih je izrednih, med poslednjimi je tudi ena redovnica-dominikanka iz Moravskega z imenom Tonáška Rujzová.) Največ filozofk študira jezikoslovje in literaturo. Pred dvema letoma je že na češki

univerzi dovolil profesorski zbor pravniške fakultete ženam prost vstop na to fakulteto, ali dosedaj se še ni oglasila nobena niti kot redna niti kot izrednalušateljica. Rednelušateljice filozofične in medicinske fakultete češke so večinoma bivšegojenke prve češke in sploh avstrijske ženske gimnazije »Minerva« v Pragi.

Zanimivo je, da je pri večinilušateljic najbolj priljubljen filozof prof. Masaryk. Pri njegovipraktični filozofiji so prveklopi zasedene vedno od ženskihlušateljic. Med temi je bilo videti tu parkrat i ono redovnico. Gospice zahajajo k predavanjem seveda brez gardnih dam, kar se nam velikomeščanom razume samo po sebi.

I. F.

Ženske službe v Ameriki. Skoro v vseh južnih državah severne Amerike vodijo žene državne knjižnice; njih razmerna letna plača znaša 10.000 kron. Okoli 10.000 žen je samov New-Yorku uslužbeno pri pisalnih strojih. V združenih državah je ženskih zdravnikov za zobe čez 200, 130 je advokatk, 100 pridigaric, 350 pisateljic, 600 žurnalistk, 2100 umetnic. Samo od osrednje vlade je nameščenih čez 5150 uradnic, učiteljice pa nad 154.000 učiteljic.

— ap.

Pristop k študiju farmacevtskemu je dovoljen ženam po ministerski naredbi od 3./IX. 1901, pričeni z letom 1903—04. Po absolviranem 6. razr. gimn. vstopi lahko kandidatka do lekarniške prakse in sicer z vednostjo filijalnega in centralnega lekarniškega gremija. Potem doseže tudi lahko naslov magistra farmacije. Ta diplom ji daje pravico, da vstopi kot asistentka v lekarno; samostojno voditi lekarno pa sme le s posebnim dovoljenjem ministerstva za vnanje stvari.

— ap.

Ženske gimnazije na Ruskem. Na Ruskem je sedaj 11 ženskih gimnazij s 260 do 600 učenkami, dvanajsta se ravnokar ustanovlja v Petrogradu. Predmeti, kateri se na teh gimnazijah predavajo, so: rusščina, verstvo, francoščina, matematika, fizika in kozmografija, pedagogika, higijena, početki medicine, kaligrafija, risanje, ročna dela, petje in ples. Kot prosti predmetje se poučujejo: angleščina, latinščina in godba. Na čelu vsakega zavoda stoji generalni ravnatelj in inspektor studij; poleg njega je tu ravnateljica, katera skrbi za red in šolsko higijeno in katera predse-

duje profesorskim konferencam ob ravnateljstvu nenavzočnosti. Poleg ravnateljice delujejo na gimnaziji še druge dame, to so nadzornice posameznih razredov. Šolnina znaša na leto 80—100 rubljev. Pri vsaki gimnaziji je nastavljena zdravnica, katera podučuje v šoli medicino in higijeno, posebno pa skrbi za zdravje dijakinj. Vsled te naredbe so se ženske gimnazije tudi obvarovale epidemij, katere so zahtevale drugod ogromnih žrtev. —ap.

Na višji poljedelski šoli na Dunaju je podal prof. zbor peticijo na ministerstvo za uk in bogočastje, da bi se tudi žene pripuščale kot redne in izredne slušateljice na imenovano šolo. Dosedaj je študirala na tej šoli edina ženska-Rusinja Ljuboca Charošilova. —ap.

Žene arheologinje. Dve Američanski miss Boydova in Miss Wheelerova, dospeli ste nedavno na Kreto, da bi se udeležili izkopavanja starožitnosti v vshodnem delu tega otoka, pod vodstvom ameriškega arheološkega zavoda. —ap.

Za prvo državno profesorko je bila izvoljena gđč. doktorica Garnetova na gimnazijskem oddelku višje deklinške šole v Karlsruhe na Nemškem. ap.

Mestna zdravstvena komisija v Pragi o vlečkih. Prof. Dr. Reinsburg, eden prvih čeških medicincev, je predlagal v zadnji seji mestne zdravstvene komisije za Prago, naj bi mesto prepovedalo nositi ženskam vlečke, ker so iste na kvar občni higijeni. —ap.

Zdravniška zbornica za Češko je podala na češki deželni zbor peticijo, v kateri utemeljuje nujnost svoje zahteve, da bi deželni zbor češki izdal zakon, po katerem bi bili vsi zakonski kandidati — moški in ženske — prisiljeni, naj se že poročajo cerkveno ali civilno, pustiti se preiskati pred poroko od posebne zdravstvene komisije. Ta komisija bi naj konstatirala, če so dotičniki zdravi t e l e s n o in d u š e v n o in s tem za zakon sposobni ali ne. —ap.

Ženske promocije na češki univerzi v Pragi. Dne 13. novembra 1901. je bila promovirana za doktorico filozofije že druga žena Dr. Marija Fabianová. Bila je gojenka žen. gim. »Minerve« in poučuje sedaj istotam matematiko in fiziko. Prva doktorica je bila prirodoslovka Dr. Marija Zdenka Baborová, promovirana dne 17. jun. 1901. in tudi bivša učenka »Minerve«. —ap.

PRO DOMO!

Ljubeznjiva gospica (učiteljica) nam je poslala obširen dopis za to rubriko, katerega pa vsled pomanjkanja prostora, žal, ne moremo v celoti priobčiti. Pač pa hočemo v naslednjem iz njega podati glavne točke.

Dopis izraža veselje, da je »Slovenka« kljub vsem velikim zaprekam dočakala prvo petletnico svojega obstanka ter da hoče tudi v bodoče čilo nadaljevati svoje delo. Ob odstopu prve »Slovenkine« urednice da so mnogi zamenjali stvar z osebo ter prorokovali konec lista mené: »Ženske pač ne morejo vstrajati v svojih podjetjih«. Ali odstopivša urednica, katere požrtvovalnosti gre največja zahvala, je dobila naslednico, pod katere vodstvom je dobila »Slovenka« nekoliko bolj realistično barvo. Kdaj je »Slovenka« bolje vspevala — prva tri leta, ali zadnji dve — v tem se mnenja zelo razlikujejo. Vsekako je imel list svoje pomanjkljivosti preje, kakor jih ima i sedaj. No, tudi o pomanjkljivostih vladajo različna mnenja, kakor smo že ljudje v obče različni, zato jih tu ne bomo izticali.

Dolžnost vsake zavedne Slovenke pa vkljub nedostatkom »Slovenke« je vsekako, da si jo naroči in da jo tudi čita, ter da z vsem svojim vplivom dela na to, da isto store tudi njene kolegkinje, prijateljice in znanke. Priporočati »Slovenko« samo v čitanje ter jo v ta namen izposojevati pa ni prav. Na ta način bi moral list vsled premalega števila naročnikov propasti. Sedaj sta v marsikakem in celo večjem kraju morda le dve osebi naročeni na »Slovenko«, čita pa jo ves kraj, tako da nazadnje list ves oguljen in strgan priroma nazaj v roke naročnice ali naročnika.

List naj se posodi za čitanje le takim osebam, ki si ga iz materijelnih ozirrov res ne morejo naročiti, a se zanimajo zanj. — Drugi naj si list sami naroče ter tudi točno plačajo naročnino. V tem oziru je nemarnost vse obsodbe vredna. — Na »Slovenko« bi se v prvi vrsti morale naročiti vse učiteljice, kajti mej njimi je ralativno največ izobrazbe; one bi morale imeti torej največ zmisla za načela, ki jih zastopa »Slovenka«. Pa ne samo naročnica »Slovenke« naj bi bila vsaka slovenska učiteljica, marveč tudi vneta agitatorica. Tudi

drugo naše žensko razumništvo naj bi se vzbudilo iz svoje flegme, se navdušilo za »Slovenko« ter delalo na to, da se krog njenih naročnikov in čitateljev čim bolj razširi.

Zalostno za slovensko ženstvo je res, da edini naš ženski list trpi vsled pomanjkanja naročnikov, to pa tem bolj, ako slišimo, s kako malenkostnimi izgovori se mnoge naše ženske odtegujejo »Slovenki«. Naj sledi tu nekaj takih izgovorov.

I. Nekaterne ženske brez ovinkov priznavajo, da je »Slovenka« predraga, ter da jim je žal za 6 K in da si zanje raje kupijo kaj za »figuriranje«.

II. Mnogo je žensk, ki na nagovarjanje, naj se naroče na »Slovenko« celo s ponosom odgovarjajo: »Naročena sem že na »Gartenlaube«, »Frauenfleiss«, »Zur guten Stunde«, »Ricreazione« itd.«

III. Še več je žensk, ki se nobene stvari ne boje bolj, nego lastnega mišljenja; tem je »Slovenka« predolgočasna, ker da prinaša preveč člankov in premalo beletristike.

IV. Drugim ima »Slovenka« sploh premalo gradiva, a preveč beležk in — oglasov.

V. Nekaterim ni po godu — oblika, ker da bi »Slovenka« vezana izgledala dosti čudno; oblike da so se skratka naveščale.

VI. Učiteljice iz tržaške okolice se izgovarjajo z bojaznijo pred magistratom, češ: poštna stvarka nam dohajajo v šolo, kjer je vedno navzoč kak tajni Efižalt.

VII. Nekaterne Slovenke pa z občudovanja vredno ravnodušnostjo pravijo: Čemu bi se »Slovenki« usiljevala sama? Naj mi določijo list! Gotovo ne bom tako nekulantna, da bi ga vrnila.

To je kopica »razlogov«, s katerimi se izgovarja velik del našega ženstva, kadar gre zato, da bi se naročile na »Slovenko«. Prostor nam ne dovoljuje, da bi te »vzroke« vsacega posebej izpodbijali, pač pa prosimo vse naše razsodne naročnice, naj v danih slučajih ne štedijo z besedami ter prepričajo omahljivke o neopravičenosti njih izgovorov. Mi od svoje strani pa obečamo, da hočemo vse, kar je v naši moči, storiti v prosep lista.

Gospici dopisovateljici se zahvaljujemo za prijazne nasvete, kako bi bilo naj-

lažje ugoditi raznim željam glede »Slovenke«. Ugodili jim bomo po možnosti.

K skiepu opozarjamo na naznanilo upravištva na drugem mestu!

Uredništvo.

CENJENIM NAROČNICAM IN NAROČNIKOM!

Na našo prošnjo v zadnji številki prošlega letnika, odzvali sta se nam dve cenjeni naročnici ter nam poslali lepo število naslovov gospa in gospodičeni ter nekoliko gospodov, katerim naj pošljemo list na ogled. Hvala jima na trudu!

Mi si usojamo prvo številko poslati na ogled vsem naznanjenim ter jih prosimo, naj blagovolijo naš list v slučaju, da ga ne morejo ali ne marajo naročiti sami, izročiti drugim, kjer bi naša prošnja za naročbo utegnila najti odziva.

Vse cenjene naročnice in naročnike uljudno prosimo, da nam blagovolijo čim prej doposlati vsaj poluletno naročnino v naprej, kajti to je navada pri vseh podobnih podjetjih. Zlasti pa prosimo, da se nam kmalu poravna zaostala naročnina.

List bo izhajal vsak mesec na 3—4 tiskanih polah. Kdor lista ne vdobi do konca meseca, naj ga reklamira na listu, od katerega ne treba plačati poštnine, ako je zunaj napisano: reklamacija.

Reklamacije in denarne pošiljke naj se naslovljajo na upravištvo: Trst, Molino piccolo 3, II.

Imamo na razpolago več lanskih letnikov, katere stavimo novim naročnikom po znižani ceni 4 K. -- na razpolago.

Srednješolcem zadnjih razredov in učenkam višjih razredov na učiteljskih in podobnih zavodih pošiljali bomo »Slovenko« za 4 K. na leto.

Za obilo naročbo prosimo

Upravištvo „Slovenka“.

Malo pojasnila. V XI. številki lanske »Slovenke« smo se v svojem odgovoru na članek K. Linhart v »Doc. der Frauen« mej drugim dotaknili tudi predavanja Zofke Kvedrove v ljubljanskem »Mestnem domu.« Izrekli smo svojo sodbo, da je bila tendenca Zofkinega govora preje konservativna nego moderna ter pristavili: »Ne vemo seveda, ali je gca. Zofka govorila zgolj po prepričanju, ali pa je razumno računala z okolnostmi...« Vsled teh besed se je gca. Zofka čutila globoko užaljeno ter nam je poslala »Pojasnilo«, v katerem nam s silno ogorčenostjo očita, da smo »napadli njeno značajnost in poštenost na najzlobnejši način«. Dalje pravi, da je citirani stavek »naravnost infamen«, da je to »nizko natolcevanje«. Potem pa se gca. Zofka dotika nebrojnih družih stvari, ki niso v nikaki dotiki s preporno zadevo ter nas lasa in klofuta, da je veselje.

Razume se, da Zofkinega »pojasnila« nismo mogli priobčiti. Toliko samozatajevanja res nimamo, da bi v lastnem listu hoteli sprejemati nezasluzene zaušnice. Odgovorili smo torej gci. Zofki, da »pojasnila« ne sprejmemo, da pa jej je svobodno, da sedaj izvrši, kar se je namenila za slučaj, da mi »pojasnila« ne priobčimo, t. j. da se posluži sredstev § 19. tisk. zak., ali pa da »pojasnilo« pošlje kakemu drugemu listu. Zofka pa, kolikor je bilo nam znano do zadnjih dni, ni storila ni jednega ni drugega; pač pa je Karol Linhart dne 17. t. m. v »Slov. Narodu« objavil »Poslano«, v katerem mej drugim piše: »Pričakoval pa sem ob enem, da bode »Slovenka« toliko lojalna in objavila izjavo gđc. Kveder, katera izjava bi zadostno pojasnila celo afero. »Slovenka« pa nima napram svoji dolgoletni prvi sotrudnici, katero je na nizki način globoko žalila, toliko lojalnosti in radi tega itd.«

Mi ne vemo, ali je bil Linhart direktno od gce Zofke naprošen in pooblaščen v to, da iznese pred javnost zadevo s »pojasnilom«, konstatiramo pa, da obstoji mej Linhartovim »Poslanim« in Zofkinim »pojasnilom«, ktero imamo v rokah, velika podobnost. Pa bilo temu kakor koli — fakta o predstoječi zadevi so sledeča: Mi z gori navedenim stavkom gđc. Zofki nismo očitali breznačajnosti ter si istega, noben neprizadet čitatelj ni mogel tako tolmačiti, in kolikor je uredništvo v dotiki z čita-

teljstvom »Slovenke«, se je prepričalo, da si prepornega stavka tudi res nihče ni tako tolmačil. Saj vsak pameten gornik računa sè svojimi poslušalci, ako hoče kaj doseči. Fakt je tudi, da Zofkin govor v »Mestnem domu« ni napravil samo na nas vtisa konservativnosti in največje zmernosti; — kar pa ni nič sramotnega — marveč na vsacega, ki ga je slišal ali pa kasneje čital v »Slov. Narodu«. Tako je n. pr. pisal tudi »Slovenec«, da Zofka takrat ni bila tako »pretirana«; na »Rd. prapor« smo se že sklicevali in — o ironija! — sam g. Linhart piše o tem govoru v prvi letošnji številki »Doc. der Frauen« »... ich muss zugeben — es ist ein grosser Contrast zwischen der Tendenz dieses Vortrages und der des »Mysteriums.«

Toliko v pojasnilo!

Uredništvo.

PRIZNANJE

iz kroga velespošt. domačega ženstva!

Gg. Žnideršič & Valenčič

Ilir. Bistrica.

Ne dam mnogo na pretiravana časnikarska hvalisanja blaga, a vendar sem vsled Vašega inserata poskusila s testeninami Vaše tovarne, če tudi skrajno nezaupljivo.

Resnici na ljubo pa Vam moram izjaviti, da so Vaše testenine **zares izborne** ter presezajo po kakovosti druge enake izdelke.

Nezaupljivost, katero se ima do testenin družih tovarn, nikakor tedaj ne velja za Vaše izdelke.

S spoštovanjem

J. ČRNAGOJ

nadučiteljeva žena.

Ljubljana Barje, 28. nov. 1901.

Prošnja tvrdke: Prosimo, pazite na naše prave testenine, ker se skuša druge izdelke za naše prodajati; slučajev in pritožb imamo obilo.

Naše testenine so vzlje neznatno višji ceni cenejše kot druge, ker so kuhane dva do trikrat večje in se jih zaradi tega potreluje znatno manj od drugih.

Prosimo za pravočasno
obnovitev naročnine na

☉ ☉ Slovenko! ☉ ☉

XXXXXXXXXXXXXXXXXXXX
XXXX **Kavarni** XXXX
"TRGOVINSKA" in "NEMŠKA"

Kjer sta shajališči
vseh Slovanov v Zrstu

priporoča lastnik **Anton Šorli**
Na razpolago so vsi slovanski in drugi
častniki.
Posebne shrambe za partijago cenjenim gostom.

Pozor „Secession.“

Kuhinjska posoda od sivega emajliranega železa, prekaša vse druge enake izdelke na trpežnosti in vztrajnosti ter je zelo po ceni in brez konkurence. Zaloge popolne kuhinjske oprave. Novost te vrste je patentovani stroj za kuhanje kave ali čaja, ki deluje sam od sebe, ne da bi ga bilo treba nadzorovati. Izključno prodajo ima

Anton Amadeo

zaloga železja, kovin in kuhinjskih potrebščin
TRST — ulica Barriera vecchia 5 — TRST

Zavarovanje življenja

je eminentne važnosti za vsacega človeka, osobito pa za
gospodinje in matere.

V marsikateri obitelji je življenje moža oziroma očeta edini kapital, od katerega je odvisen blagor cele družine. Ako mož predčasno umrje in zapusti nepreskrbljeno udovo z otroci, je često cela rodbina izpostavljena najhujši bedi. Skrbni soprogi toraj ne more biti vsejedno, ako so soprogi oziroma otroci zavarovani ali ne. Z zavarovanjem na življenje je možno: Varovati družino za slučaj smrti rediteljeve, preskrbeti otrokom doto, zagotoviti obstanek zakonskim, množiti rodbinsko premoženje, višati privatni kredit trgovcu, obrtniku itd.

Pod najugodnejšimi pogoji sprejema

„SLAVIJA“

vzajemno zavarovalna banka v Pragi zavarovanja na smrt in doživetje, dote otrokom in pokojnine. Ker ves čisti dobiček pripada členom, se po petletni zavarovalni dobi zmanjšujejo uplačila.

Doslej se je členom plačalo dividende	K 716541:28
Reserve in fondi znašajo	„ 20579494:88
vsa dosedanja izplačila pa	„ 62922942:86

Pojasnila radovoljno daje

Generalni zastop banke „Slavije“ v Ljubljani

— v Gospodskih ulicah št. 12. —